

WYKONANIE BUDŻETÓW W JEDNOSTKACH SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO ZA ROK 2009

1. Poziom wykonania samorządowych budżetów

Jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa dolnośląskiego w roku budżetowym 2009 wykonały dochody w wysokości 11.968,5 mln zł, a wydatki w wysokości 13.630,2 mln zł. W 161 jednostkach (140 gminach, 20 powiatach, 1 województwie) plan dochodów, jak i plan wydatków nie został w pełni zrealizowany. Realizacja dochodów w budżetach dolnośląskich JST wyniosła 97,8%, a wydatków 94,6% wielkości planowanych.

Wykonane dochody były niższe od planowanych łącznie o 266,4 mln zł, a wydatki niższe o 774,6 mln zł. Wskaźnik wykonania dochodów w porównaniu z rokiem poprzednim podwyższył się o 0,6 punktu proc., natomiast wskaźnik wykonania wydatków obniżył się o 2,1 punktu proc.

Poziom dochodów i wydatków wraz z procentem wykonania planu oraz wynik w budżetach jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych kategorii przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Dochody i wydatki

Wyszczególnienie	Dochody			Wydatki			Wynik budżetu				
	plan	wykonanie	procent wykonania planu	plan	wykonanie	procent wykonania planu	per saldo	deficyt		nadwyżka	
	[tys. zł]	[tys. zł]		[tys. zł]	[tys. zł]		[tys. zł]	[tys. zł]	liczba JST	[tys. zł]	liczba JST
JST ogółem	12 234 876	11 968 477	97,8	14 404 785	13 630 155	94,6	-1 661 678	-1 695 421	166	33 743	30
Gminy, w tym:	5 653 424	5 409 412	95,7	6 441 590	5 890 295	91,4	-480 883	-513 209	138	32 326	28
– miejskie	2 117 769	1 991 282	94,0	2 408 775	2 185 473	90,7	-194 191	-195 816	29	1 625	4
– wiejskie	1 513 824	1 473 220	97,3	1 707 757	1 568 875	91,9	-95 655	-117 216	60	21 561	18
– miejsko-wiejskie	2 021 831	1 944 910	96,2	2 325 058	2 135 947	91,9	-191 037	-200 176	49	9 139	6
Powiaty	1 732 041	1 691 723	97,7	1 946 440	1 848 576	95,0	-156 853	-158 270	24	1 417	2
Miasta na prawach powiatu	3 336 998	3 363 516	100,8	4 387 610	4 300 940	98,0	-937 424	-937 424	3	0	0
Województwo samorządowe	1 512 413	1 503 826	99,4	1 629 146	1 590 344	97,6	-86 518	-86 518	1	0	0

Należy zwrócić uwagę na stopień wykonania dochodów w jednostkach poszczególnych szczebli. W miastach na prawach powiatu realizacja dochodów przekroczyła 100% planowanych, w pozostałych jednostkach ukształtowała się na poziomie niższym. Najniższa realizacja planu dochodów wystąpiła w gminach miejskich — 94,0%. W pozostałych jednostkach wskaźnik ten kształtował się: w gminach miejsko-wiejskich 96,2%, w gminach wiejskich 97,3%, w powiatach 97,7%, a w województwie 99,4%. W zakresie wykonania planu wydatków najniższy procent wykonania (90,7%) dotyczył budżetów gmin miejskich. Gminy wiejskie i miejsko-wiejskie zrealizowały wydatki na poziomie 91,9%, powiaty 95%, województwo 97,6%, a miasta na prawach powiatu na poziomie ponad 98% planowanych wydatków.

Analiza wykonania budżetów pozwala zauważyć, że rok 2009 jest kolejnym rokiem budżetowym,

w którym odnotowano znaczący wzrost kwoty deficytu, jak również liczby jednostek, w których wystąpił deficyt. Kwota deficytu wyniosła łącznie 1.695,4 mln zł (dla porównania w 2008 r. — 905,9 mln zł, w 2007 r. — 145,1 mln zł), a liczba jednostek z deficytem wyniosła 166 (w 2008 r. — 113, w 2007 r. — 70 jednostek). Za pozytywne uznać należy realizację budżetów z niższym deficytem niż planowany — o 508,2 mln zł.

Ustalono, że w 2009 r. spośród 196 dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego:

- 188 realizowało budżet z planowanym deficytem i 1 budżet zrównoważony, a ostatecznie rok budżetowy deficytem zamknęło 166 (138 gmin, 24 powiaty, 3 miasta na prawach powiatu, województwo samorządowe) łącznie na kwotę 1.695,4 mln zł,

- 7 realizowało budżet z planowaną nadwyżką dochodów nad wydatkami, a ostatecznie rok budżetowy nadwyżką zamknęło 30 jednostek (28 gmin i 2 powiaty) łącznie na kwotę 33,7 mln zł.

Analiza szczegółowa wskazuje, iż poprawa wyniku w stosunku do planu wyraziła się:

- deficytem niższym od planowanego w 146 jednostkach,
- nadwyżką wyższą od planowanej w 5 jednostkach,
- nadwyżką przy planowanym deficycie w 23 jednostkach.

Wynik gorszy od planowanego dotyczył budżetów 22 gmin i oznaczał:

- pogłębienie deficytu w 19 gminach (Chociąnow, Chojnów g., Chojnów m., Głuszycy, Jawor, Jerzmanowa, Kłodzko g., Lewin Kłodzki, Lubań m., Lubawka, Lubin m., Lwówek Śl., Paszowice, Podgórzyn, Ścinawa, Wleń, Zgorzelec m., Żarów, Żukowice),
- niezyskanie pełnej kwoty planowanej nadwyżki w 2 gminach (Czernica i Sulików),
- wystąpienie deficytu przy planowanym zrównoważeniu budżetu (Czary Bór).

Wzrost poziomu deficytu dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego w 2009 r. przyczynił się do wzrostu ich zadłużenia. Poziom długu publicznego dolnośląskich JST w roku 2009 wyniósł 4.276,5 mln zł i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego o 1.467,3 mln zł (w 2008 r. — 2.809,2 mln zł, w 2007 r. — 2.150,5 mln zł). Wskaźnik zadłużenia (obliczany na podstawie art. 170 ust. 1 ustawy o finansach publicznych z dnia 30 czerwca 2005 r. — Dz.U. nr 249, poz.

2104), określony relacją łącznej kwoty długu do dochodów ogółem, ukształtował się dla roku 2009 na poziomie 35,7% wykonanych dochodów, podczas gdy w 2008 r. stanowił 25,1%, a w 2007 r. 20,1%. Dla porównania wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w kraju, odpowiednio w latach, stanowił 26,0%, 20,2% i 19,7% dochodów.

Zapowiedź wprowadzenia od 2014 r. indywidualnego wskaźnika zadłużenia jednostek upoważnia do oceny kondycji finansowej na podstawie poziomu wyniku operacyjnego, ustalonego różnicą pomiędzy dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi. Poziom tej różnicy dla jednostek samorządu województwa dolnośląskiego w 2009 r. wyniósł 510,9 mln zł i zawierał nadwyżkę operacyjną w wysokości 585 mln zł oraz deficyt operacyjny w wysokości 74,2 mln zł. Nadwyżkę operacyjną uzyskały 142 jednostki (124 gminy, 15 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe), natomiast deficyt operacyjny wystąpił w 54 jednostkach (42 gminach, 11 powiatach i 1 mieście na prawach powiatu). Oznacza to, że 72,4% JST było w stanie pokryć bieżące wydatki z bieżących dochodów, natomiast 27,6% JST realizowało wydatki bieżące na poziomie przekraczającym dochody bieżące. W porównaniu do 2008 r. obniżyła się zarówno łączna kwota nadwyżki operacyjnej (o 501,7 mln zł), jak i liczba JST, których dochody bieżące były wyższe od wydatków bieżących (o 33 jednostki). Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w roku 2009 wraz z prezentacją wyniku operacyjnego (bieżącego) i poziomu zadłużenia przedstawia zestawienie 1, a dane w przeliczeniu na 1 mieszkańca zestawienie 2 oraz mapa (na końcu opracowania).

2. Wielkość i dynamika dochodów

Jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego zrealizowały w 2009 r. dochody w wysokości 11.968,5 mln zł, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza wzrost poziomu dochodów o 763,4 mln zł, czyli o 6,8%. Dynamika wzrostu w regionie kształtowała się na poziomie o 2,1 punktu proc. wyższym niż

w 2008 r., niemniej o 1,8 punktu proc. niższym od średniej krajowej (średnia dla kraju wyniosła 8,6%).

Najwyższy wzrost dochodów w 2009 r. uzyskało województwo samorządowe — 39,3%, co zdecydowało o poziomie wskaźnika dochodów JST w regionie Dolny Śląsk. Wzrost do-

chodów odnotowany przez samorzady lokalne ukształtował się poniżej tej średniej. Dochody powiatów wzrosły o 6,4%, dochody miast na prawach powiatów wzrosły o 3,5%, a dochody gmin o 2,3%, z tego gmin wiejskich o 4,3%, gmin miejsko-wiejskich o 3%, gmin miejskich o 0,2%.

Realny wzrost dochodów dolnośląskich JST, przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji (3,5%), wyniósł 3,2 punktu proc.

Poziom oraz dynamikę dochodów JST województwa dolnośląskiego w 2009 r., w tym w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przedstawia tab. 2.

Tabela 2. Dynamika dochodów

Wyszczególnienie	Dochody			Dynamika dochodów (2008 = 100%)			Dochody na 1 mieszkańca*		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:		ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżących	majątkowych		bieżące	majątkowe
	[tys. zł]			[%]			[zł]		
JST ogółem	11 968 477	10 369 017	1 599 460	106,8	103,1	139,8	4 161	3 605	556
Gminy, w tym:	5 409 412	4 930 043	479 369	102,3	102,7	98,7	2 632	2 399	233
– miejskie	1 991 282	1 817 241	174 041	100,2	101,0	92,7	2 461	2 246	215
– wiejskie	1 473 220	1 350 241	122 978	104,3	105,0	97,3	2 793	2 560	233
– miejsko-wiejskie	1 944 910	1 762 560	182 350	103,0	102,7	106,2	2 707	2 454	254
Powiaty	1 691 723	1 585 273	106 451	106,4	107,6	90,5	823	771	52
Miasta na prawach powiatu	3 363 516	2 938 599	424 916	103,5	103,2	106,3	4 093	3 576	517
Województwo samorządowe	1 503 826	915 102	588 724	139,3	97,4	418,6	523	318	205

* Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca 2009 r.

Udział dochodów jednostek poszczególnych szerebli w łącznej kwocie dochodów samorządowych w regionie w 2009 r. kształtował się następująco: dochody 166 gmin stanowiły 45,2%, 3 miast na prawach powiatu — 28,1%, 26 powiatów — 14,1%, a województwa samorządowego — 12,6% tej kwoty. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł udział dochodów województwa samorządowego w strukturze dochodów (o 3 punkty proc.). Dochody 196 dolnośląskich JST stanowiły 7,7% dochodów 2808 jednostek samorządu terytorialnego w kraju, a udział ten utrzymuje się od 2007 roku.

Analiza poziomu dochodów z uwzględnieniem ich podziału na bieżące i majątkowe, który wprowadziła ustawa o finansach publicznych, wskazuje, że dochody bieżące wyniosły 10.369 mln zł i stanowiły 87% dochodów, a dochody majątkowe wyniosły 1.599,5 mln zł (13%). Dochody bieżące były wyższe od ubiegłorocznych o 307,8 mln zł (o 3%), a majątkowe — wyższe o 455,7 mln zł (o 39,8%). W najwyższym stopniu wzrosły dochody majątkowe województwa samorządowego (o 318,6%), miast na prawach powiatu (o 6,3%) oraz gmin miejsko-wiejskich (o 6,2%). Wskaźnik dynamiki wyraża spadek poziomu dochodów majątkowych w powiatach (łącznie o 9,5%) oraz w gminach miejskich i wiejskich (odpowiednio o 7,3% i 2,7%).

Dochody dolnośląskich JST w 2009 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 4.161 zł i były o 266 zł wyższe niż w 2008 roku. Porównanie

do średniej krajowej (4.056 zł) wskazuje na utrzymanie się relatywnie wysokiej dochodowości dolnośląskich JST, niemniej różnica poziomu dochodów w regionie i w kraju zmniejszyła się z 155 zł w 2008 r. do 105 zł w 2009 roku.

Dochody własne dolnośląskich JST w 2009 r. wyniosły 6.607,1 mln zł i stanowiły 55,2% dochodów ogółem. Dochody z subwencji ogólnej wyniosły łącznie 2.832,8 mln zł i stanowiły 23,7% dochodów. Dochody z tytułu dotacji wyniosły łącznie 2.528,6 mln zł i stanowiły 21,1% dochodów. Dla porównania w skali kraju dochody własne stanowiły 48,6%, subwencja ogólna 29,3%, a dotacje 21,1% dochodów. To pozwala zauważyć w regionie wyższy niż w kraju udział dochodów własnych (wyższy o 6,6 punktu proc.), a jednocześnie niższy (o 5,6 punktu proc.) udział subwencji ogólnej w dochodach samorządowych.

Wzrost dochodów dolnośląskich JST w stosunku do roku poprzedniego o 763,4 mln zł (o 6,8%) był wynikiem:

- zwiększenia kwot dotacji — łącznie o 828,9 mln zł (o 48,8%),
- zwiększenia kwot subwencji ogólnej — łącznie o 239,1 mln zł (o 9,2%),
- zmniejszenia dochodów własnych — łącznie o 304,6 mln zł (o 4,4%).

Poziom i dynamikę dochodów dolnośląskich JST w 2009 r. według ważniejszych źródeł przedstawia tab. 3.

Tabela 3. Dynamika dochodów według ważniejszych źródeł

Wyszczególnienie	Dochody w 2009 r.				Dynamika dochodów (rok 2008 = 100)			
	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe
	[tys. zł]				[%]			
JST ogółem	11 968 477	6 607 051	2 832 846	2 528 580	106,8	95,6	109,2	148,8
Gminy, w tym:	5 409 412	3 147 104	1 312 919	949 388	102,3	97,6	109,9	109,2
– miejskie	1 991 282	1 296 257	391 604	303 421	100,2	96,0	108,8	109,6
– wiejskie	1 473 220	755 908	419 792	297 519	104,3	100,0	108,5	110,6
– miejsko-wiejskie	1 944 910	1 094 940	501 523	348 448	103,0	98,1	111,9	107,8
Powiaty	1 691 723	491 788	759 279	440 657	106,4	92,4	110,7	118,4
Miasta na prawach powiatu	3 363 516	2 422 103	623 886	317 527	103,5	100,0	107,6	129,3
Województwo samorządowe	1 503 826	546 056	136 763	821 008	139,3	74,5	102,3	385,7

Dochody własne zrealizowane przez dolnośląskie JST w 2009 r. były niższe od ubiegłorocznych o 304,6 mln zł, co było skutkiem obniżenia wpływów z tytułu udziału JST w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa o 188,3 mln zł (o 6,5%) oraz spadek dochodów z majątku o ponad 103,5 mln zł (o 11,2%).

Niewielkie znaczenie w dynamice dochodów ogółem miały wpływy z podatków i opłat lokalnych, które w porównaniu z 2008 r. były wyższe o 4,9 mln zł (o 0,2%). Dochody z podatku od nieruchomości wzrosły w najwyższym stopniu (o 81,5 mln zł, czyli o 6,7%), natomiast najwyraźniej zmalały wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych (o 56,5 mln zł, tj. o 32,2%), wpływy z opłaty komunikacyjnej (o 9 mln zł, tj. o 14,3%) i wpływy z opłaty skarbowej (o 7,2 mln zł, tj. o 15,3%).

Najwyższy spadek dochodów własnych (o 25,5%) zanotowało województwo samorządowe, w dalszej kolejności powiaty (o 7,6%) i gminy (o 2,4%), w tym gminy miejskie (o 4%) i miejsko-wiejskie (o 1,9%). Dochody własne miast na prawach powiatu oraz gmin wiejskich pozostały na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego.

O wysokim wzroście kwot dotacji celowych (łącznie o 828,9 mln zł) zdecydowały w głównej mierze dotacje na zadania własne — wyższe o 660 mln (o 162,7%) oraz dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej — wyższe o 180,5 mln zł (o 16,5%) od kwot uzyskanych w 2008 roku.

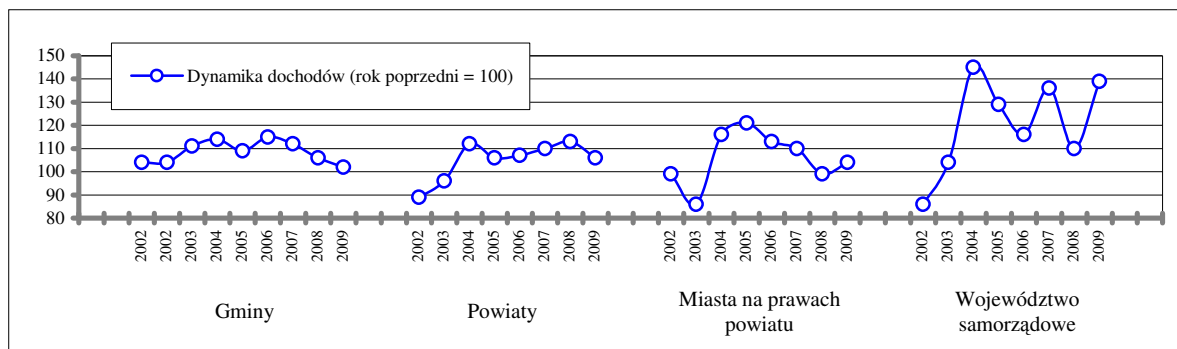
Najwyższy wzrost dochodów z tytułu dotacji celowych dotyczył budżetu województwa samorządowego (285,8%), natomiast w budżetach samorządów lokalnych ukształtował się poniżej średniej dla regionu i wyniósł: dla miast na prawach powiatu — 29,3%, dla powiatów — 18,4%, dla gmin — 9,2%.

Dochody dolnośląskich JST w 2009 r. z tytułu subwencji ogólnej (2.812,6 mln zł) wraz ze środkami na uzupełnienie dochodów (20,3 mln zł) były wyższe od uzyskanych w 2008 r. łącznie o 239,2 mln zł (o 9,2%). Dynamika ich wzrostu była o 0,3 punktu proc. niższa od ubiegłorocznej, a jednocześnie o 2,8 punktu proc. niższa od średniej dla samorządów w kraju, która wyniosła 12%. W regionie Dolny Śląsk najwyższy wzrost dochodów z tytułu subwencji ogólnej dotyczył gmin miejsko-wiejskich (11,9%) i powiatów (10,7%), natomiast najniższy województwa samorządowego (2,3%).

W kwocie subwencji ogólnej nadal dominowała kwota części oświatowej (79,5% subwencji ogólnej). Analiza zmian poziomu kwot subwencji ogólnej według jej części wskazuje wzrost części oświatowej o 169,9 mln zł (o 8,2%) do kwoty 2.235,9 mln zł, wzrost części wyrównawczej o 76,8 mln zł (o 21,7%) do kwoty 429,3 mln zł oraz wzrost części równoważącej i regionalnej o 1,1 mln zł (0,7%) do kwoty 147 mln zł, a także wzrost części rekompensującej do kwoty 1,9 mln zł (otrzymana przez 4 gminy).

Wpłaty dolnośląskich JST do budżetu państwa na część równoważącą w 2009 r. wyniosły 122,3 mln zł i dokonane były przez 10 gmin (51,2 mln zł), 4 powiaty i 2 miasta na prawach powiatu (71,1 mln zł). Kwota wpłat stanowiła ponad 115,6% kwoty części równoważącej (105,8 mln zł) przekazanej dolnośląskim samorządom lokalnym z budżetu państwa w 2009 roku. Województwo samorządowe dokonało wpłat do budżetu państwa na część regionalną w wysokości 15,4 mln zł, co stanowiło 37,3% kwoty części regionalnej subwencji ogólnej (41,2 mln zł).

Kształtowanie się dynamiki dochodów dolnośląskich JST na przestrzeni lat 2002–2009 przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w latach 2002–2009

3. Struktura dochodów

Spadek dochodów własnych dolnośląskich JST (o 4,4%) spowodował obniżenie się ich udziału w strukturze dochodów z 61,7% w 2008 r. do 55,2% w 2009 roku. Spadek ten dotyczył 163 jednostek, w tym w 119 jednocześnie zwiększył się udział dotacji celowych (województwo samorządowe, 22 powiaty, 3 miasta na prawach powiatu, 24 gminy miejskie, 43 gminy wiejskie oraz 26 gmin miejsko-wiejskich). Udział dotacji w dochodach ogółem wzrósł z 15,2% w 2008 r. do 21,1% w 2009 r., a udział subwencji ogólnej utrzymał się na porównywalnym z rokiem poprzednim poziomie i wyniósł niespełna 24% dochodów (wzrósł o 0,6 punktu proc.).

Dla porównania, w skali kraju dochody własne stanowiły 48,6%, subwencja ogólna 29,3%, dotacje 22,1% dochodów samorządowych. Analiza porównawcza struktury dochodów w regionie do średniej krajowej wskazuje, że pomimo obniżenia udziału dochodów własnych w dochodach ogółem (o ponad 6,5 punktu proc.) region Dolny Śląsk cechuje wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem — wyższy o 6,6 punktu proc. od średniej dla kraju (55,2% w regionie, a 48,6% w kraju).

Strukturę dochodów dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego oraz jej zmiany w latach 2007–2009 przedstawiono w tab. 4.

Tabela 4. Struktura dochodów

Wyszczególnienie	Dochody własne			Subwencja ogólna			Dotacje celowe		
	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2006	2007	2008
	[%]								
JST ogółem	63,9	61,7	55,2	22,1	23,1	23,7	13,9	15,2	21,1
Gminy, w tym:	61,9	61,0	58,2	21,6	22,6	24,3	16,5	16,4	17,6
– miejskie	68,5	68,0	65,1	17,1	18,1	19,7	14,4	13,9	15,2
– wiejskie	59,2	59,1	51,3	23,4	23,7	28,5	17,4	17,1	20,2
– miejsko-wiejskie	56,0	53,6	56,3	25,5	27,4	25,8	18,5	19,0	17,9
Powiaty	33,6	33,5	29,1	44,6	43,1	44,9	21,8	23,4	26,0
Miasta na prawach powiatu	77,0	74,6	72,0	16,0	17,8	18,5	7,1	7,6	9,4
Województwo samorządowe	74,0	67,9	36,3	13,6	12,4	9,1	12,4	19,7	54,6

Wykonanie budżetów za 2009 rok wskazuje, że w porównaniu do roku poprzedniego w dochodach jednostek wszystkich szczebli wystąpiły zmiany udziału dochodów własnych w dochodach ogółem. Charakter tych zmian dotyczył spadku udziału dochodów własnych w dochodach województwa samorządowego o 31,6 punktu proc. do poziomu 36,3% dochodów. Pomimo znaczących zmian w 2009 r. nadal

najwyższy udział dochodów własnych (72%) dotyczy dochodów miast na prawach powiatu (obniżenie udziału o 2,6 punktu proc.), a najniższy (29,1%) — dochodów powiatów (obniżenie udziału o 4,4 punktu proc.). Udział dochodów własnych w dochodach gmin utrzymał się na poziomie porównywalnym do roku poprzedniego i wyniósł 58,2% dochodów (obniżył się o 2,8 punktu proc.).

Zestawienie danych według poszczególnych kategorii jednostek pozwoliło ustalić następujące przedziały różnicowania udziału dochodów własnych w dochodach ogółem:

- powiaty — od 15% (górowski) do 54% (wrocławski),
- miasta na prawach powiatu — od 53,5% (Legnica) do 76,2% (Wrocław),
- gminy miejskie — od 41,1 (Wojcieszów) do 81,9% (Szczawno-Zdrój),
- gminy wiejskie — od 24,7% (Jemielno) do 81,7% (Kobierzyce),
- gminy miejsko-wiejskie — od 23,3% (Lubomierz) do 85,9% (Polkowice).

Procentowy udział subwencji ogólnej w dochodach dolnośląskich JST, podobnie jak w latach poprzednich, był bardzo zróżnicowany i wahał się od 9,1% w dochodach województwa samorządowego do 44,9% w dochodach powiatów. Poziom zmian informuje o niewielkim wzroście udziału subwencji ogólnej w dochodach powiatów, gmin i miast na prawach powiatu (odpowiednio, o 1,8, 1,7 i 0,7 punktu proc.) i o 3,3 punktu proc. w dochodach województwa.

W strukturze dochodów dolnośląskich JST subwencja ogólna stanowiła 23,7% dochodów; nadal dominowała część oświatowa, której udział w dochodach wyniósł 18,7%, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza wzrost o 0,3 punktu proc. Kwoty subwencji ogólnej, według jej części, stanowiły: część oświatowa — 79,5% (w gminach 75,8%, w powiatach 81,5%), część wyrównawcza — 15,3% (w gminach 25,5%,

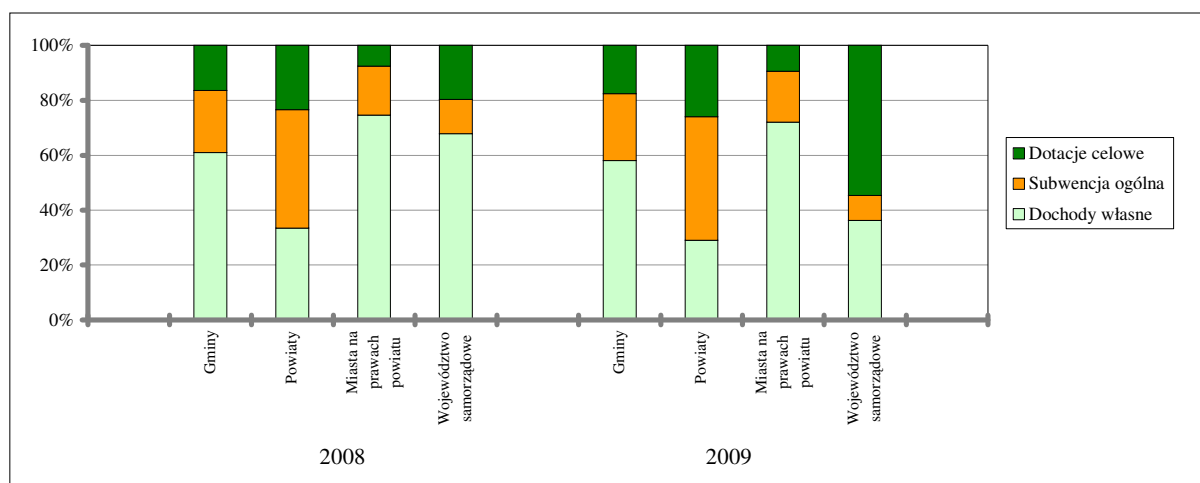
w powiatach 13,2%), część równoważąca i regionalna — 5,2% (w gminach 1,7%, w powiatach 5,4%) kwot przekazanych dolnośląskim JST w 2009 roku.

Strukturę dochodów dolnośląskich JST w latach 2008 i 2009 prezentuje rys. 2.

Z kolei analiza zmian poziomu dotacji informuje o znaczącym wzroście udziału dotacji w dochodach województwa samorządowego (o ponad 35 punktów proc.) i niewielkim wzroście udziału dotacji w dochodach powiatów (wzrost o 2,6 punktu proc.), w dochodach miast na prawach powiatu (o 1,9 punktu proc.), w dochodach gmin (o 1,1 punktu proc.). W 2009 r. dotacje celowe stanowiły 54,6% dochodów województwa, 26% dochodów powiatów, 17,6% dochodów gmin i 9,4% dochodów miast na prawach powiatów.

Udział dotacji w dochodach dolnośląskich JST wzrósł z 15,2% w 2008 r. do 21,1% w 2009 roku. W strukturze dotacji dominowały kwoty przeznaczone na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej, których udział w ogólnej kwocie dotacji wyniósł 50,4% (obniżenie o 14 punktów proc.), i dotacje przeznaczone na finansowanie zadań własnych (42,2%). Dotacje na finansowanie przedsięwzięć realizowanych wspólnie z innymi jednostkami na podstawie umów i porozumień stanowiły 4,4%, a dotacje z funduszy celowych 3% otrzymanych kwot dotacji.

Najwyraźniejsza zmiana w strukturze dochodów dotyczy województwa samorządowego, w którym udział dotacji wzrósł o 34,9%, przy jednoczesnym spadku dochodów własnych o 31,6% i subwencji ogólnej o 3,3%.

Rys. 2. Struktura dochodów dolnośląskich JST z podziałem na poszczególne ich typy w latach 2008 i 2009

4. Dochody na 1 mieszkańca

Dochody dolnośląskich JST w 2009 r. kształtowały się na bardzo zróżnicowanym poziomie, którego granice zawierały się w przedziałach:

- w 166 gminach od 4 mln zł (Platerówka) do 310,9 mln zł (Wałbrzych),
- w 26 powiatach od 31 mln zł (średzki) do 148,6 mln zł (kłodzki),
- w 3 miastach na prawach powiatu od 279,3 mln zł (Jelenia Góra) do 2.737,5 mln zł (Wrocław).

Dochody przypadające na 1 mieszkańca w regionie wyniosły 4.161 zł, z tego dochody bieżące 3.605 zł i dochody majątkowe 556 zł. Analiza wykonania dochodów w latach 2008 i 2009 w przeliczeniu na 1 mieszkańca informuje o wzroście dochodów o 266 zł (o 6,8%), z tego dochodów bieżących o 3,1% i dochodów majątkowych o 39,7%. Poziom dochodów na 1 mieszkańca w 2009 r. określiły dochody własne w wysokości 2.297 zł (55,2%), subwencja ogólna w wysokości 985 zł (23,7%) i dotacje celowe w wysokości 879 zł (21,1%). W porównaniu do roku 2008 dochody własne przypadające na 1 mieszkańca obniżyły się o 105 zł (o 4,4%), co znalazło wyraz w obniżeniu ich udziału w dochodach ogółem o ponad 6 punktów proc.

Najwyższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca uzyskały miasta na prawach powiatu (4.093 zł), odnotowując jednocześnie wzrost dochodów w stosunku do roku poprzedniego o 142 zł (o 3,6%). Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 2.632 zł i były wyższe od uzyskanych w 2008 r. o 60 zł (o 2,3%), w tym gmin wiejskich o 107 zł, gmin miejsko-wiejskich o 79 zł, a gmin miejskich o 12 zł. Dochody powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 823 zł i były wyższe o 49 zł (o 6,4%). Województwo samorządowe uzyskało w przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody w wysokości 523 zł, odnotowując jednocześnie najwyższy wzrost kwotowy (o 147 zł) i procentowy (o 39,5%) dochodów w porównaniu do roku 2008 (por. tab. 2).

Dochody dolnośląskich JST przypadające na 1 mieszkańca kształtowały się w 2009 r. w następujących przedziałach:

- gminy: od 1.897 zł do 6.877 zł, z tego:

- gminy miejskie: od 2.022 zł (Pieszyce) do 4.262 zł (Karpacz),
- gminy wiejskie: od 1.938 zł (Malczyce) do 6.877 zł (Grębocice),
- gminy miejsko-wiejskie: od 1.897 zł (Jaworzyna Śląska) do 6.748 zł (Polkowice);
- powiaty: od 621 zł (średzki) do 1.110 zł (milicki);
- miasta na prawach powiatu: od 3.282 zł (Legnica) do 4.330 zł (Wrocław).

Określone granice przedziałów dochodów na 1 mieszkańca wskazują utrzymywanie się dużego zróżnicowania poziomu dochodów gromadzonych w budżetach gmin. W porównaniu do poprzedniego roku dolna granica poziomu dochodów gmin podwyższyła się o 74 zł, natomiast górna obniżyła się o 161 zł, co znalazło wyraz w zmniejszeniu różnicy pomiędzy najwyższymi i najniższymi dochodami z 5.215 zł w 2008 r. do 4.980 zł w 2009 roku. Największe zróżnicowanie poziomu dochodów występuje w gminach wiejskich i w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano jego pogłębienie. Zróżnicowanie poziomu dochodów gmin miejskich i miejsko-wiejskich uległo natomiast zmniejszeniu. Ustalonego poziomu dochodów przypadających na 1 mieszkańca gminy w regionie (2.632 zł) nie osiągnęły 104 gminy, z tego: 43 gminy wiejskie (55%), 37 gmin miejsko-wiejskich (66%) i 24 gminy miejskie (73%).

Poziom dochodów gromadzonych w samorządowych budżetach w kraju w 2009 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł 4.058 zł i w porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 318 zł, z tego w budżetach miast na prawach powiatu wyniósł 3.968 zł (wzrost o 406 zł), w budżetach gmin wyniósł 2.547 zł (wzrost o 94 zł), w powiatach 789 zł (wzrost o 75 zł) i województwach samorządowych 512 zł (wzrost o 180 zł).

Jak wynika z analizy porównawczej, podobnie jak w latach poprzednich, dolnośląskie JST uzyskały w 2009 r. poziom dochodów na 1 mieszkańca wyższy od średnich dla jednostek samorządowych w kraju. Niemniej na każdym szczeblu samorządu w regionie odnotowano w 2009 r. wolniejszy niż w kraju wzrost dochodów, co wskazuje na wystąpienie niepomyślnych zmian w dochodach dolnośląskich JST.

5. Finansowanie z udziałem środków UE

Wykonanie budżetów przez dolnośląskie JST w 2009 r. wskazuje na znacznie wyższy w porównaniu do roku ubiegłego poziom wykorzystania środków Unii Europejskiej na realizację programów perspektywy finansowej 2007–2013, będących instrumentem wdrażania programów Narodowej Strategii Spójności (NSS) oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Korzystanie z zasobów finansowych Wspólnoty w obowiązującej perspektywie finansowej związane jest z realizacją celów polityki regionalnej (konwergencja, konkurencyjność regionalna, współpraca terytorialna). Realizacji celów polityki regionalnej służą środki funduszy strukturalnych (EFRR i EFS), przyznawane na realizację projektów w ramach ustanowionych programów operacyjnych. Realizacji celów wspólnej polityki rolnej służą natomiast środki EFRROW przyznawane na działania PROW. Wśród działań PROW adresowanych wprost do samorządów są: Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej (działanie 19) oraz Odnowa i rozwój wsi (działanie 20).

W ramach NSS na lata 2007–2013 dla województwa dolnośląskiego przyznano 1.625,7 mln euro (alokacja na Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego — RPO WD — 1.213 mln euro, alokacja na Program Operacyjny Kapitał Ludzki — PO KL — 412 mln euro; dostępna alokacja środków na realizację działań PROW — 273,9 mln euro).

Sprawozdanie budżetowe samorządu województwa, działającego jako instytucja zarządzająca RPO WD i jako instytucja pośrednicząca PO KL, informuje, że łączna kwota otrzymanej w 2009 r. dotacji rozwojowej wyniosła 713,6 mln zł, w tym udzielonej przez samorząd województwa gminom, powiatom i związkowi międzygminnym wyniosła 125,5 mln zł, co stanowiło 17,5% otrzymanej dotacji rozwojowej. Przedstawienie tych wartości pozwala zaobserwować skalę udziału programów NSS w poziomie zrealizowanych w 2009 r. dochodów i wydatków w związku z realizacją projektów z udziałem środków UE. Należy także zauważyć, że wobec przyjętych rozwiązań systemowych w 2009 r., takich samych jak w roku poprzednim, występuje efekt podwójnego liczenia kwot dotacji rozwojowej w dochodach i wydatkach JST — raz na szczeblu samorządu województwa, a następnie na szczeblu samorządu gminnego lub samorządu powiatowego. W celu urealnienia kwot dotacji rozwojowej i kwot wydatków finansowanych z tej dotacji należałoby z ustalonych sum dochodów i wydatków jednostek odpowiednich szczebli wyłączyć kwoty przepływu środków pomiędzy samorządem regionalnym i lokalnym.

Dochody i wydatki na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków UE podlegają wyróżnieniu w budżetach poprzez dodanie odpowiedniej czwartej cyfry do odpowiedniego paragrafu dochodów i wydatków.

Tabela 5. Dochody i wydatki na realizację programów z udziałem środków UE

Wyszczególnienie	Dochody						Wydatki					
	2008			2009			2008			2009		
	na programy	z tego		na programy	z tego		na programy	z tego		na programy	z tego	
		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**
	[tys. zł]											
JST ogółem	412 960	381 857	31 104	1 062 509	1 012 723	49 786	533 183	300 381	232 802	1 427 094	983 831	443 263
Gminy, w tym:	91 826	81 852	9 974	107 227	99 573	7 654	130 979	62 422	68 557	218 012	129 829	88 183
– miejskie	36 651	33 659	2 992	33 506	29 518	3 988	52 040	24 968	27 072	86 761	45 397	41 365
– wiejskie	21 390	17 176	4 214	23 816	23 150	666	31 707	19 060	12 647	42 238	26 048	16 190
– miejsko-wiejskie	33 785	31 016	2 768	49 905	46 905	3 000	47 232	18 394	28 838	89 012	58 384	30 628
Powiaty	21 117	19 006	2 110	41 574	35 013	6 561	22 964	16 745	6 219	80 089	50 865	29 223
Miasta na prawach powiatu	109 113	107 201	1 913	143 566	137 523	6 043	159 912	78 910	81 002	327 603	61 184	266 418
Województwo samorządowe***	190 905	173 798	17 107	770 142	740 613	29 529	219 328	142 304	77 024	801 391	741 952	59 439
– w tym dotacja rozwojowa	56 326	52 565	3 761	713 614	692 920	20 694	37 593	34 410	3 183	660 343	640 942	19 400

* Paragrafy z końcówkami: 1, 8.

** Paragrafy z końcówkami: 2, 9.

*** Wraz z dotacją rozwojową (§§ 200 i 600).

W roku 2009, tak jak i w roku poprzednim, stosowano:

- symbol „8” dla oznaczenia dochodów, w których źródłem są środki UE (niezależnie od ich przekazania za pośrednictwem budżetu samorządu województwa), a w ściśle określonych przypadkach także symbol „1”,
- symbol „9” dla oznaczenia współfinansowania krajowego projektów realizowanych z udziałem środków UE i symbolu „2” w przypadku współfinansowania ściśle określonych przedsięwzięć.

Jak wynika z przedłożonych przez dolnośląskie JST sprawozdań budżetowych za rok 2009, łączna kwota dochodów otrzymanych na dofinansowanie projektów realizowanych z udziałem środków UE wyniosła 1.062 mln zł (w 2008 r. — 412 mln zł), natomiast łączna kwota wydatków na realizację programów i projektów wyniosła 1.472 mln zł (w 2008 r. — 533,2 mln zł).

Wielkość dochodów i wydatków dolnośląskich samorządów w związku z realizacją programów i projektów w 2009 r. przedstawia tab. 5.

W łącznej kwocie dofinansowania otrzymanego przez dolnośląskie samorządy w roku 2009 na realizację projektów i programów (1.062 mln zł):

- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej wynosiły łącznie 1.012 mln zł i stanowiły 95,1% otrzymanego dofinansowania (w 2008 r. wyniosły 381,8 mln zł i stanowiły 92,5%),
- współfinansowanie krajowe wyniosło 49,7 mln zł i stanowiło 4,7% otrzymanego dofinansowania (w 2008 r. wyniosło 31,1 mln zł i stanowiło 7,5%).

Zestawienie dochodów i wydatków na realizację projektów w podziale na środki UE i środki krajowe wskazuje na znaczny wzrost w 2009 r. w porównaniu do roku 2008 zarówno poziomu dofinansowania ze środków UE (więcej o 630,8 mln zł) i ze środków krajowych (więcej o 18,6 mln zł), jak i poziomu wydatków, z tego finansowanych ze środków UE (więcej o 683,4 mln zł) i ze środków krajowych (więcej o 210,4 mln zł). Bilans tych zmian oznacza łączny wzrost o 649,4 mln zł w dochodach i o 893,8 mln zł w wydatkach dolnośląskich JST w 2009 roku.

Środki otrzymane przez dolnośląskie JST na realizację programów i projektów w 2009 r. były wyższe o ponad 61% od otrzymanych w roku poprzednim. Poziom finansowania projektów realizowanych w ramach RPO WD i PO KL (komponent regionalny) wskazuje na wzrost zaawansowania w realizacji tych programów.

Największe środki — 770,1 mln zł — zostały skierowane do budżetu województwa samorządowego (będącego zarówno beneficjentem pomocy, jak i instytucją zarządzającą i pośredniczącą w realizacji programów), w tym 713,6 mln zł dotacji rozwojowej, z której 125,5 mln zł przekazano do budżetów lokalnych.

Jako beneficjenci pomocy otrzymanej tytułem dofinansowania realizacji projektów, miasta na prawach powiatu otrzymały 143,5 mln zł, gminy — 107,2 mln zł, a powiaty — 41,5 mln zł.

Najwięcej środków tytułem dofinansowania realizacji projektów pozyskały w 2009 roku: Wrocław (129 mln zł), Jelenia Góra (9,5 mln zł), Bogatynia (6,5 mln zł), Wałbrzych (5,8 mln zł), Dzierżoniów (5,6 mln zł), Legnica (5,1 mln zł), a wśród powiatów — świdnicki (13,3 mln zł).

Udział środków na realizację projektów wzrósł do 8,9% dochodów dolnośląskich JST w 2009 r.; jest to znaczny wzrost w porównaniu do 2008 r., kiedy stanowił zaledwie 3,7% dochodów.

W budżetach jednostek poszczególnych szczebli udział środków na realizację projektów w stosunku do dochodów przedstawiał się następująco:

- w budżecie województwa — 51,2% dochodów (dla porównania w 2008 r. — 17,7%),
- w budżetach miast na prawach powiatu — 4,2% (w 2008 r. — 3,4%),
- w budżetach powiatów — 2,4% (w 2008 r. — 1,3%),
- w budżetach gmin — 1,9% (w 2008 r. — 1,7%).

Wyniki ustaleń na poziomie budżetów poszczególnych jednostek w zakresie udziału środków na dofinansowanie realizacji projektów w ich dochodach można zamknąć w następujących przedziałach:

- miasta na prawach powiatu — od 1,4% (Legnica) do 4,7% (Wrocław),
- powiaty — od 0,3% (oławski) do 10,6% (świdnicki),
- gminy miejskie — od 0% (1 gmina) do 13,8% (Jeżów Sudecki),

- gminy wiejskie — od 0% (16 gmin) do 17,6 (Legnickie Pole),
- miejsko-wiejskie — od 0% (7 gmin) do 22,8% (Twardogóra).

Wydatki dolnośląskich JST w 2009 r. związane z realizacją projektów i programów wyniosły łącznie 1.427 mln zł i były o 893,9 mln zł wyższe od wykonanych w roku poprzednim (w 2008 r. wyniosły 533,18 mln zł). W łącznej kwocie wydatków na finansowanie projektów realizowanych z udziałem środków UE wydatki o charakterze majątkowym (wydatki inwestycyjne, zakupy inwestycyjne, dotacje celowe) wyniosły 1.111 mln zł i stanowiły 77,9% wartości projektów zrealizowanych w 2009 r. (w 2008 r. wyniosły 389,8 mln zł, tj. 73,1%), a wydatki miękkie (promocja integracji społecznej, promocja zatrudnienia, pomoc techniczna) wyniosły 315,2 mln zł, absorbując 22,1% środków (w 2008 r. wyniosły 143,5 mln zł, co stanowiło 26,9% środków). W łącznej kwocie wydatków na programy i projekty:

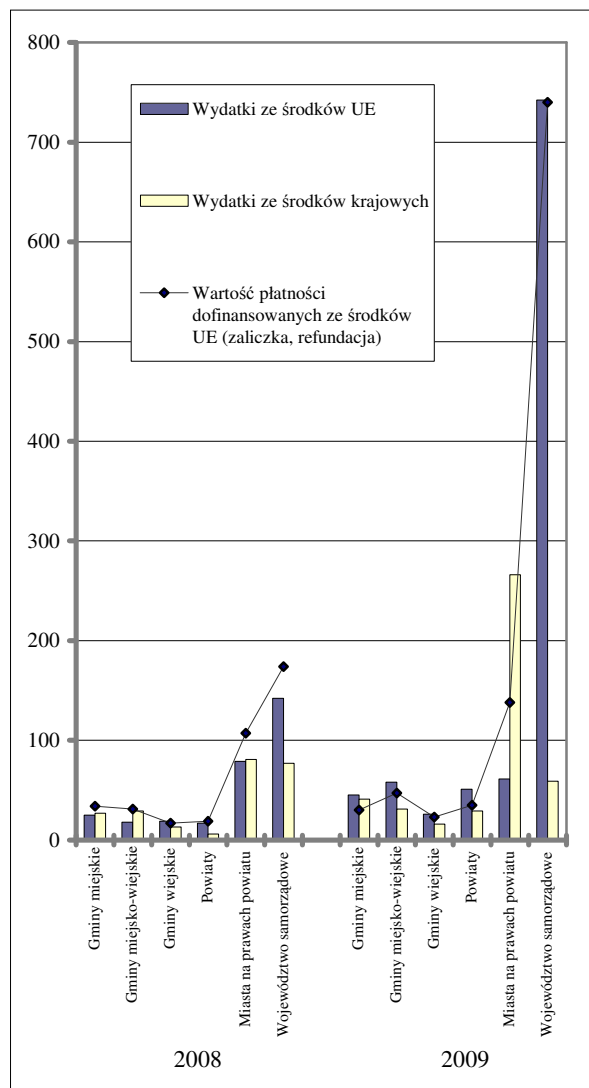
- wydatki w wysokości 983,8 mln zł, odpowiadające 68,9% wartości zrealizowanych projektów, uzyskały dofinansowanie ze środków UE (w 2008 r. wyniosły 300,4 mln zł, tj. 56,3%), w tym wydatki na projekty inwestycyjne — w łącznej wysokości 238,2 mln zł (wydatki w paragrafie 605 oznaczone końcówką „8”),
- wydatki stanowiące współfinansowanie krajowe (środki własne JST, dotacje z budżetów krajowych) wyniosły łącznie 443,2 mln zł, co odpowiadało 31,1% wartości zrealizowanych wydatków na projekty (w 2008 r. wyniosły 232,8 mln zł, tj. 43,7%), w tym wydatki tytułem współfinansowania projektów inwestycyjnych wyniosły 431,8 mln zł (wydatki w paragrafie 605 oznaczone końcówką „9”).

W roku 2009 udział wydatków na projekty realizowane przy udziale środków UE stanowił 10,5% łącznych wydatków dolnośląskich JST (w 2008 r. stanowił 4,5% ich wydatków). Ich udział w budżetach jednostek poszczególnych szczebli kształtował się następująco:

- województwo samorządowe — 50,4% wydatków (dla porównania w 2008 r. — 21,8%),
- miasta na prawach powiatu — 7,6% (w 2008 r. — 4,2%),
- powiaty — 4,3% (w 2008 r. — 1,4%),

- gminy miejskie — 4,0% (w 2008 r. — 2,5%),
- gminy wiejskie — 2,7% (w 2008 r. — 2,4%),
- gminy miejsko-wiejskie — 4,1% (w 2008 r. — 2,4%).

Najwyższe wydatki na realizację programów i projektów z udziałem środków UE wykazuje budżet województwa samorządowego (801,4 mln zł). Wśród gmin i miast na prawach powiatu najwyższe wydatki na realizację projektów z udziałem środków UE w 2009 r. wykazują budżety: Wrocławia (295,2 mln zł), Jeleniej Góry (21,3 mln zł), Bogatyni (18,9 mln zł), miasta Bolesławiec (15,4 mln zł), Wałbrzycha (12,8 mln zł), Twardogóry (10,4 mln zł), Radkowa (7,6 mln zł), a wśród powiatów: budżet powiatu świdnickiego (13,5 mln zł) i budżet powiatu wrocławskiego (9,9 mln zł).

Rys. 3. Wydatki na projekty realizowane z udziałem środków Unii Europejskiej oraz poziom dofinansowania z budżetu Unii w latach 2008 i 2009 (w mln zł)

Budżety 13 gmin (Bolesławiec, Kamieniec Ząbkowicki, Krośnice, Krotoszyn, Mietków, Niechów, Pęcław, Platerówka, Radwanice, Zawonia, Bierutów, Chocianów, Międzybórz) nie wykazują wykonania w 2009 r. wydatków na realizację projektów z udziałem środków UE (w 2008 r. budżety 28 gmin), co wskazuje na zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem dostępnych środków.

Wydatki na projekty realizowane z udziałem środków Unii Europejskiej oraz poziom dofinansowania z budżetu Unii w latach 2008 i 2009 przedstawia rys. 3.

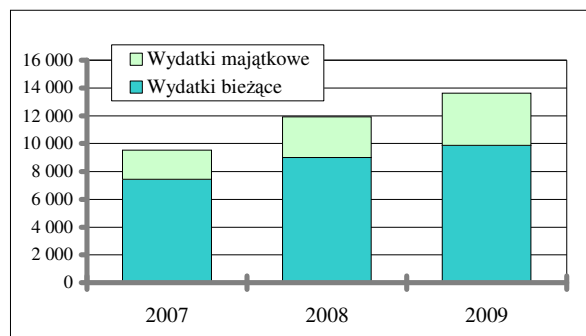
Prezentacja graficzna wielkości realizacji w latach 2008 i 2009 pozwala zauważyć skalę wzrostu poziomu wydatków jednostek poszczególnych szczebli na realizację projektów wykonanych w 2009 r. w porównaniu do roku poprzedniego. Wydatki na realizację programów w 2009 r. były łącznie o 893,9 mln zł (czyli o 62,6 %) wyższe od wykonanych w 2008 r., z tego w budżetach:

- gmin miejskich — o 34,7 mln zł (o 40,1%),
- gmin miejsko-wiejskich — o 41,7 mln zł (o 47,0%),
- gmin wiejskich — o 10,5 mln zł (o 25,0%),
- powiatów — o 57 mln zł (o 71,3%),
- miast na prawach powiatu — o 167,7 mln zł (o 51,2%),
- województwa samorządowego — o 591 mln zł (o 72,6%).

Analiza realizacji projektów i programów wskazuje znaczący wzrost w budżetach dolnośląskich JST zarówno wysokości otrzymanych środków, jak i wydatków na realizację projektów. Świadczy to o dużym zaangażowaniu w realizację przedsięwzięć programu RPO WD, jak i komponentu regionalnego PO KL. Sytuacja ta pokazuje, jak istotna jest dla rozwoju samorządu terytorialnego kwestia wykorzystania środków europejskich dostępnych w perspektywie finansowej na lata 2007–2013.

6. Wielkość i dynamika wydatków

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w 2009 r. wyniosły 13.630,2 mln zł i były wyższe o 1.712,7 mln zł (o 14,4%) od wykonanych w 2008 roku. Spośród 196 jednostek 46 (23,5%) nie uzyskało poziomu wydatków z roku poprzedniego.

Rys. 4. Wydatki bieżące i majątkowe dolnośląskich JST w latach 2007–2009

Wydatki bieżące wyniosły 9.858,1 mln zł i były o 889,9 mln zł wyższe niż w roku poprzednim (o 9,6%). Wydatki majątkowe wyniosły 3.772,0 mln zł i były łącznie o 853,1 mln zł (o 29,2%) wyższe niż w roku poprzednim. Tempo wzrostu

wydatków majątkowych było wyższe (o 14,8 punktu proc.) niż wydatków ogółem i wyższe (o 22,4 punktu proc.) niż tempo wzrostu dochodów. Poziom wydatków bieżących i wydatków majątkowych w latach 2007–2009 przedstawia rys. 4.

Dynamikę wydatków ogółem w 2009 r. cechuje duża rozpiętość procentowa pomiędzy jednostkami poszczególnych szczebli: najniższy przyrost prezentują gminy wiejskie (6,9%), natomiast najwyższy przyrost odnotowuje województwo (58,1%). Jeszcze większa rozpiętość dotyczy wydatków majątkowych, których przyrost w gminach wiejskich wyniósł 2%, natomiast w województwie oznaczał prawie dwuipółkrotny wzrost. Wydatki bieżące charakteryzują się mniejszą dynamiką zmian — od 7,6% w gminach miejsko-wiejskich do 17,3% w województwie. Znaczny wzrost wydatków majątkowych wynika z przekazania przez samorząd województwa (jako instytucję zarządzającą i pośredniczącą) dotacji rozwojowej dla innych podmiotów w wysokości 521,8 mln zł. Poziom i dynamikę wydatków dolnośląskich JST w 2009 r. przedstawia tab. 6.

Tabela 6. Dynamika wydatków

Wyszczególnienie	Wydatki w 2009 r.					Dynamika wydatków (rok 2008 = 100)		
	ogółem	z tego:				ogółem	bieżących	majątko- wych
		bieżące	majątkowe	w tym w ramach programów UE*	w tym refundowane ze środków UE**			
JST ogółem	13 630 155	9 858 133	3 772 023	1 111 824	716 697	114,4	109,6	129,2
Gminy, w tym:	5 890 295	4 593 216	1 297 078	176 105	94 466	108,2	108,3	107,8
– miejskie	2 185 473	1 766 203	419 270	67 836	29 406	108,2	108,7	106,2
– wiejskie	1 568 875	1 182 556	386 319	32 091	17 473	106,9	108,6	102,0
– miejsko-wiejskie	2 135 947	1 644 457	491 490	76 179	47 587	109,1	107,6	114,4
Powiaty	1 848 576	1 571 589	276 987	46 628	24 173	114,2	110,6	139,6
Miasta na prawach powiatu	4 300 940	2 884 332	1 416 608	316 067	51 647	111,8	109,0	118,0
Województwo samorządowe	1 590 344	808 995	781 349	573 024	546 410	158,1	117,3	246,7

* Paragrafy właściwe dla wydatków majątkowych z końcówką 1, 2 i 8, 9.

** Paragrafy właściwe dla wydatków majątkowych z końcówką 1 i 8.

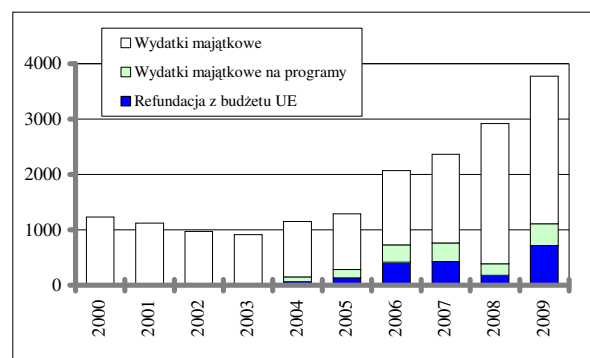
Szczegółowa analiza poziomu wydatków majątkowych poszczególnych jednostek w 2009 r. pozwoliła ustalić, że w porównaniu do roku poprzedniego:

- Wzrost wydatków majątkowych wystąpił w budżetach 114 jednostek (łącznie na kwotę 1.112,4 mln zł), z tego w budżetach 94 gmin, 17 powiatów, 2 miast na prawach powiatu i w budżecie województwa samorządowego. Najwyższy wzrost dotyczył budżetu województwa (o 464,6 mln zł), Wrocławia (o 235,1 mln zł), powiatu wrocławskiego (o 27,4 mln zł) i gminy Polkowice (o 22,9 mln zł).
- Obniżenie poziomu wydatków majątkowych wystąpiło w budżetach 82 jednostek (łącznie na kwotę 259,2 mln zł), z tego w 9 powiatach, 72 gminach i 1 mieście na prawach powiatu. Największy spadek poziomu wydatków majątkowych wystąpił w budżecie Lubina m. (zmniejszenie o 36,3 mln zł) oraz w budżecie Jeleniej Góry (zmniejszenie o 27,4 mln zł) i Kobierzyca (zmniejszenie o 12,3 mln zł).

Poziom wydatków majątkowych dolnośląskich JST w latach 2000–2009, w tym realizowanych w ramach programów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej, wraz z poziomem otrzymanych refundacji przedstawia rys. 5.

Rok budżetowy 2009 jest kolejnym rokiem wzrostu wydatków majątkowych dolnośląskich JST. Prezentacja graficzna pozwala zauważyć wysokie tempo wzrostu tych wydatków w stosunku do poziomu z 2003 roku. Porównując do tego roku zmiany w kolejnych latach, można zaobserwować ponad dwukrotny wzrost w latach 2006 i 2007, ponad trzykrotny w 2008 r. i ponad cztero-

krotny wzrost wydatków majątkowych w roku 2009. Na wzrost wydatków majątkowych dolnośląskich JST pozytywnie oddziałuje możliwość dofinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych. Wydatki majątkowe zrealizowane w 2009 r. w ramach programów dofinansowanych z budżetu UE wyniosły 1.111,8 mln zł i były wyższe od zrealizowanych w 2008 r. o 721,9 mln zł (w 2008 r. wyniosły niespełna 390 mln zł), co oznacza prawie trzykrotny ich wzrost. Wydatki majątkowe realizowane w ramach programów UE stanowiły 29,5% wydatków majątkowych w 2009 r., podczas gdy w 2008 r. stanowiły 13,4%. Wydatki majątkowe objęte refundacją środków UE wyniosły 716,7 mln zł, co stanowiło 64,5% wydatków majątkowych realizowanych w ramach programów operacyjnych. Zwiększony udział wydatków majątkowych realizowanych przez dolnośląskie JST w ramach programów dofinansowanych z budżetu UE w 2009 r. wskazuje na wyższy stopień wykorzystania środków funduszy pomocowych UE przyznanych Polsce w ramach perspektywy finansowej 2007–2013.

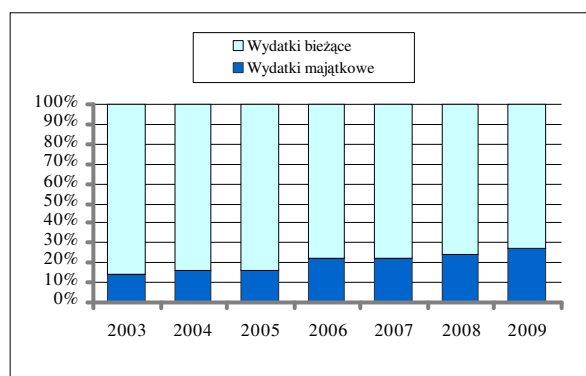
Rys. 5. Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w latach 2000–2009 (w mln zł)

7. Struktura wydatków

Strukturę wydatków dolnośląskich JST w roku 2009 określiły wydatki bieżące w wysokości 9.858,1 mln zł (72,3% wydatków) i wydatki majątkowe w wysokości 3.772,0 mln zł (27,7% wydatków).

Poddając analizie strukturę wydatków w latach 2003–2009 (rys. 6), zauważa się stałą tendencję wzrostu udziału wydatków majątkowych i obniżania udziału wydatków bieżących. W roku 2003 udział ten wyniósł 14,1%, w następnych latach — 15,8%, 15,9%, 21,8%, 22,7%, 24,5% i 27,7% w 2009 roku. Wysoki udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (ponad 40%) odnotowano w budżetach 10 JST. Były to: Jordanów Śląski (53,3%), Męcinka (50,8%), województwo samorządowe (49,1%), Radwanice (47,9%), powiat wrocławski (47,1%), Długołęka (47,0%), Kobierzyce (42,1%), Karpacz (41,7%), Trzebnica (40,7%), Dobroszyce (40,7%). Najniższy wskaźnik odnotowano w budżetach powiatu jeleńogórskiego (0,2%) i złotoryjskiego (2,6%) oraz Polanicy-Zdroju (3,1%).

W wydatkach bieżących wydatki na wynagrodzenia i pochodne stanowiły 41,3%, wydatki w formie dotacji — 12,8%, wydatki na obsługę długu — 1,6%, a pozostałe wydatki — 44,3%.

Rys. 6. Struktura wydatków dolnośląskich JST w latach 2003–2009

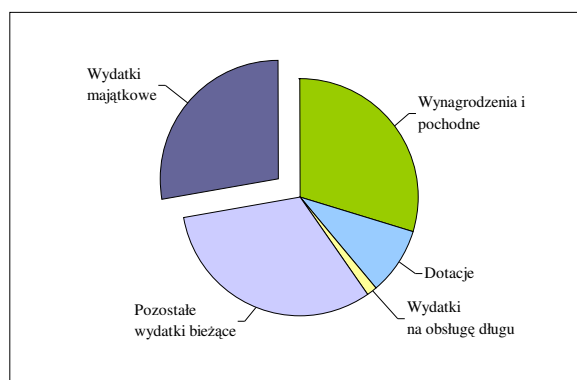
Struktura wydatków bieżących w budżetach samorządowych jednostek poszczególnych szczególnie była bardzo zróżnicowana:

- udział wynagrodzeń i pochodnych kształtował się w przedziale od 18,3% (województwo samorządowe) do 68,3% (powiat zgorzelecki),
- udział dotacji zawierał się w przedziale od 0% (powiat górski) do 50,8% (woje-

wództwo samorządowe, w którego budżecie udział dotacji rozwojowej stanowił 17,1% wydatków bieżących),

- udział wydatków na obsługę długu kształtował się od 0% (powiat polkowicki i 10 gmin) do 6,4% (Krośnice),
- udział pozostałych wydatków bieżących zawierał się w przedziale od 25,9% (powiat zgorzelecki) do 64,6% (Wałbrzych).

Strukturę wydatków ogółem w budżetach dolnośląskich JST w 2009 r. w podziale na wydatki majątkowe i grupy wydatków bieżących prezentuje rys. 7.

Rys. 7. Struktura wydatków ogółem w budżetach dolnośląskich JST w 2009 r. (w podziale na wydatki majątkowe i grupy wydatków bieżących)

W wydatkach majątkowych 77,6% stanowiły inwestycje i zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych, 15,7% dotacje i środki przekazane na inwestycje i zakupy inwestycyjne dla innych JST, 6,7% dotacje i środki przekazane na inwestycje i zakupy dla pozostałych jednostek (zakładów budżetowych, innych jednostek sektora finansów publicznych oraz jednostek niezaliczonych do sektora finansów publicznych, np. w ramach rozwoju przedsiębiorczości i ochrony zabytków). Na inwestycje i zakupy inwestycyjne 9 powiatów przeznaczyło całość wydatków majątkowych, a województwo samorządowe 20,2% wydatków majątkowych. Z kolei na dotacje i środki przekazane na inwestycje i zakupy inwestycyjne innym podmiotom (w tym przedsiębiorstwom w ramach RPO WD) najczęściej przeznaczyło województwo samorządowe (71,6% wydatków majątkowych, w tym dotacja rozwojowa

stanowiła 93,2% sumy przekazanych dotacji), a 17 powiatów nie przekazało dla innych JST żadnych środków. Największy udział dotacji i środków przekazanych dla pozostałych jednostek odnotowano w powiecie strzelińskim (38,0%), podczas gdy w budżetach 10 powiatów nie wystąpiły żadne wydatki majątkowe w formie dotacji dla pozostałych jednostek.

Analiza wydatków dolnośląskich JST w 2009 r. według działów klasyfikacji budżetowej pozwala stwierdzić, że utrzymuje się kierunek wydatkowania — struktura wydatków w tym roku ukształtowała się podobnie jak w latach poprzednich. Nadal największe środki przeznacza się na finan-

sowanie zadań oświaty i wychowania — 3.444,9 mln zł (25,3%), kolejno: transportu i łączności — 2.139,0 mln zł (15,7%), pomocy społecznej — 1.539,3 mln zł (11,3%) oraz administracji publicznej — 1.225,0 mln zł (9%). W mniejszym zakresie finansowano zadania gospodarki komunalnej i ochrony środowiska — 1.054,1 mln zł (7,7%), gospodarki mieszkaniowej — 781,2 mln zł (5,7%) oraz zadań kultury i ochrony dziedzictwa narodowego — 593,8 mln zł (4,4%).

Udział wydatków na finansowanie zadań jednostek poszczególnych szczebli według wybranych działów klasyfikacji budżetowej w 2009 r. przedstawia tab. 7.

Tabela 7. Struktura wydatków ogółem według działów

Wyszczególnienie	Udział wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań						
	oświaty i wychowania (dział 801)	transportu i łączności (dział 600)	pomocy społecznej (dział 852)	administracji publicznej (dział 750)	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900)	gospodarki mieszkaniowej (dział 700)	kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dział 921)
	[%]						
JST ogółem	25,3	15,7	11,3	9,0	7,7	5,7	4,4
Gminy, w tym:	30,3	10,6	14,5	10,6	8,8	6,3	5,0
– miejskie	28,7	12,5	15,1	9,6	7,6	9,9	4,8
– wiejskie	31,6	10,4	13,9	12,3	9,5	3,2	5,1
– miejsko-wiejskie	31,0	8,8	14,2	10,3	9,5	4,8	5,0
Powiaty	29,5	14,9	14,8	11,6	0,1	0,6	0,3
Miasta na prawach powiatu	23,4	18,2	8,5	6,7	12,3	9,1	4,7
Województwo samorządowe	6,8	28,8	2,9	6,3	0,2	0,6	5,8

W budżetach jednostek samorządu lokalnego dominowały wydatki na realizację zadań oświaty i wychowania, które stanowiły 25,3% wydatków. Najwyższy udział odnotowano w gminach (30,3%), następnie w powiatach (29,5%) i miastach na prawach powiatu (23,4%). Województwo samorządowe przeznaczyło na te zadania 6,8%. Wśród samorządów gminnych najwyższy udział wydatków na oświatę i wychowanie odnotowano w budżecie miasta Chojnów (56,7%), a najniższy w budżecie gminy miejskiej Szczawno-Zdrój (14,6%). Na poziomie zbliżonym do lat poprzednich kształtował się udział wydatków na oświatę w budżetach miast na prawach powiatu — od 20,8% (Wrocław) do 38,8% (Legnica) — oraz w budżetach powiatów — od 10,4% (legnicki) do 49,1% (głogowski).

Udział wydatków na realizację zadań transportu i łączności w jednostkach poszczególnych szczebli ulegał znacznym wahaniom. W powiatach wynosił od 2,1% (głogowski) do 29,2% (milicki), w miastach na prawach powiatu —

od 11,7% (Jelenia Góra) do 19,2% (Wrocław), w gminach — od 0,3% (Chojnów m. i Ruja) do 33,5% (Radków). Kwotowo najwyższe wydatki na finansowanie zadań transportu i łączności zrealizowano — podobnie jak w roku poprzednim — w budżecie Wrocławia (694,4 mln zł, a w 2008 r. — 688,5 mln zł) i w budżecie województwa samorządowego (457,5 mln zł, a w 2008 r. — 372,6 mln zł). Dla porównania, najniższe wydatki na realizację tych zadań wyniosły 0,02 mln zł (Ruja).

Wydatki dolnośląskich JST na finansowanie zadań pomocy społecznej i administracji publicznej w stosunku do roku poprzedniego wzrosły o 143,4 mln zł, z czego na zadania pomocy społecznej przeznaczono o 76,5 mln zł, a na administrację publiczną o 66,9 mln zł więcej niż w roku poprzednim. Największy udział wydatków na pomoc społeczną wystąpił w budżetach powiatów (14,8% łącznych wydatków), najmniejszy dotyczył budżetu województwa samorządowego (2,9% wydatków).

Wydatki majątkowe w 2009 r. wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 853,1 mln zł (o 29,2%). Znaczny wzrost wydatków majątkowych był wynikiem wzrostu dotacji rozwojowej o 521,8 mln zł, którą województwo, jako instytucja zarządzająca RPO WD i pośrednicząca w PO KL, przekazało beneficjentom na realizację programów. Wyniki realizacji budżetów przez dolnośląskie JST w 2009 r. należy ocenić pozytywnie pod względem poziomu i udziału wydatków majątkowych. Udział wydatków ma-

jątkowych w wydatkach ogółem wzrósł do 27,7% wydatków (w porównaniu do 2008 r. wzrósł o 3,2 punktu proc.). Najwyższy udział wydatków majątkowych w 2009 r. odnotowano w budżecie województwa samorządowego (49,1%) oraz w budżetach miast na prawach powiatu (32,9%). W budżetach gmin wynosił od 19,2% (miejskie) do 24,6% (wiejskie). Najniższy (15,0%) — wystąpił w budżetach powiatów.

Strukturę wydatków majątkowych finansowanych z budżetów JST w 2009 r. przedstawia tab. 8.

Tabela 8. Struktura wydatków majątkowych wg działów

Wyszczególnienie	Wydatki majątkowe [tys. zł]	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem [%]	Udział wydatków majątkowych wg działów					
			transport i łączność	gospodarka komunalna i ochrona środowiska	kultura fizyczna i sport	oświata i wychowanie	gospodarka mieszkaniowa	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego
			(600)	(900)	(926)	(801)	(700)	(921)
JST ogółem	3 772 023	27,7	27,0	18,1	9,5	9,1	6,4	4,4
Gminy, w tym:	1 297 078	22,0	27,3	20,7	14,9	11,9	7,4	6,4
– miejskie	419 270	19,2	29,8	16,9	14,1	13,1	11,6	6,9
– wiejskie	386 319	24,6	25,8	23,8	11,2	10,3	5,2	6,3
– miejsko-wiejskie	491 490	23,0	26,3	21,4	18,4	12,2	5,6	6,0
Powiaty	276 987	15,0	55,1	0,0	1,0	8,4	0,6	0,0
Miasta na prawach powiatu	1 416 608	32,9	23,9	29,1	10,1	9,6	10,0	4,7
Województwo samorządowe	781 349	49,1	22,2	0,4	2,3	3,5	0,3	1,9

Struktura wydatków majątkowych wskazuje, że z samorządowych budżetów w 2009 r. najwięcej środków (27,0%) przeznaczono na budowę i modernizację infrastruktury drogowej (dział 600). Wydatki na inwestycje drogowe stanowiły w budżecie powiatów — 55,1%, gmin — od 25,8% (wiejskie) do 29,8% (miejskie), miast na prawach powiatu — 23,9% i województwa samorządowego — 22,2% wydatków majątkowych. Na przestrzeni 3 lat obserwuje się obniżanie udziału wydatków na rozwój infrastruktury drogowej (z 33,9% w 2007 r. i 29,8% w 2008 r. do 27,0% w 2009 r.), mimo że ich wartość kwotowa stale rośnie (800,9 mln zł w 2007 r., 869,4 mln zł w 2008 r. do 1.018 mln zł w 2009 r.).

Wydatki na realizację zadań inwestycyjnych gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900) stanowiły 18,1% łącznej kwoty wydatków majątkowych i dotyczyły przede wszystkim zadań gospodarki ściekowej i ochrony wód (ponad 79% wydatków w dziale 900). Realizacja zadań gospodarki komunalnej należy do zadań własnych gmin, stąd w ich budżetach i w budżetach miast na prawach powiatu widoczny jest wy-

soki udział tych inwestycji w wydatkach majątkowych. Najwyższy wystąpił w budżetach gmin wiejskich (23,8%) i gmin miejsko-wiejskich (26,3%), a zauważalnie niższy w budżetach gmin miejskich (16,9%) i miast na prawach powiatu (29,1%). Udział wydatków majątkowych na rozwój infrastruktury komunalnej przy porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 2,6 punktu proc.

Na budowę i modernizację infrastruktury sportowej (dział 926) przeznaczono w 2009 r. 356,7 mln zł. Udział tej kwoty w wydatkach majątkowych wyniósł 9,5% i spowodował zmianę w ich strukturze, przesuwając wydatki na oświatę na dalszą pozycję. Najwyższy udział (18,4%) dotyczył budżetów gmin miejsko-wiejskich, kolejno gmin miejskich (14,1%), wiejskich (11,2%) i miast na prawach powiatu (10,1%). W budżecie województwa samorządowego wydatki na rozwój infrastruktury sportowej stanowiły 2,3% wydatków majątkowych, a w powiatach 1%. Inwestycje w tym dziale to przede wszystkim budowy kompleksów boisk sportowych w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012” (w latach 2008

i 2009 dzięki temu programowi w województwie dolnośląskim powstały 104 obiekty sportowe). W budżecie Wrocławia wydatki w ramach tego działu wyniosły 139,8 mln zł — 92,3% tej kwoty przeznaczono na budowę stadionu piłkarskiego we Wrocławiu, a 4,3% na budowę boisk piłkarskich o sztucznych nawierzchniach.

Wydatki na rozwój infrastruktury edukacyjnej (wydatki w dziale 801) stanowiły 9,1% wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2009 r., a ich udział w porównaniu z rokiem poprzednim obniżył się o 1,8 punktu proc. Najwyższy udział tych inwestycji widoczny jest w wydatkach majątkowych gmin miejskich (13,1%), najniższy — w wydatkach województwa (3,5%).

Widoczny jest także wysoki udział wydatków majątkowych w dziale 700 (gospodarka mieszkaniowa) w budżetach gmin miejskich (11,6%), a najniższy odnotowano w województwie (0,3%), przy średniej dla wszystkich jednostek 6,4%.

Z uwagi na nieco odmienną strukturę działową wydatków majątkowych w budżetach powiatów (dane prezentowane w tabeli stanowią ok. 65,1% ich wydatków majątkowych) należy wskazać inne ważące w ich budżetach kierunki wydatkowania na rozwój infrastruktury społecznej — na administrację publiczną powiaty przeznaczyły 13,5%, na poprawę infrastruktury zdrowotnej 7,7%, a na poprawę bezpieczeństwa i ochronę przeciwpożarową 7,2%.

8. Wydatki na 1 mieszkańca

Zrealizowane przez dolnośląskie JST w 2009 r. wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 4.738 zł, z tego wydatki bieżące 3.427 zł i wydatki majątkowe 1.311 zł. Jak wynika z analizy porównawczej, wydatki ogółem *per capita* wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 596 zł (o 14,4%), z tego wydatki bieżące o 299 zł (o 9,6%), a wydatki majątkowe o 297 zł (o 29,2%). Podobnie jak w 2008 r., wzrost wydatków odnotowano w jednostkach wszystkich szczebli. Najwyższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca (5.234 zł) zrealizowały miasta na prawach powiatu i to one odnotowały kwotowo najwyższy wzrost wydatków (o 555 zł). Z budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydano 2.866 zł, tj. o 217 zł więcej niż w roku poprzednim (z tego z budżetów gmin wiejskich więcej o 182 zł, z budżetów gmin miejskich więcej o 211 zł, a z budżetów gmin miejsko-wiejskich więcej o 247 zł). Wydatki powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły o 112 zł i wyniosły 900 zł. Z budżetu województwa samorządowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu wydatkowano 553 zł, czyli o 203 zł więcej niż w roku poprzednim.

Różnice pomiędzy najwyższymi a najniższymi poziomami wydatków na 1 mieszkańca uległy w 2009 r. zwiększeniu (z wyjątkiem gmin wiejskich i powiatów, gdzie odnotowano zmniejszenie

tych różnic) i określiły dla jednostek poszczególnych szczebli następujące granice przedziałów:

- gminy: od 2.013 zł do 8.353 zł (w 2008 r. od 1.814 zł do 7.243 zł), z tego:
  - gminy miejskie: od 2.121 zł (Pieszyce) do 6.363 zł (Karpacz),
  - gminy wiejskie: od 2.013 zł (Malczyce) do 5.249 zł (Kobierzyce),
  - gminy miejsko-wiejskie: od 2.042 zł (Bolków) do 8.353 zł (Polkowice);
- powiaty: od 707 zł (wałbrzyski) do 1.307 zł (milicki); w 2008 r. od 549 zł do 1.379 zł;
- miasta na prawach powiatu: od 3.420 zł (Jelenia Góra) do 5.721 zł (Wrocław).

Poziom wydatków majątkowych na 1 mieszkańca regionu w 2009 r. wyniósł 1.311 zł i w stosunku do roku poprzedniego uległ zwiększeniu o 297 zł (o 29,2%). Najwyższy poziom wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęły miasta na prawach powiatu (1.724 zł) i to w ich budżetach wystąpił kwotowo najwyższy wzrost tych wydatków (o 264 zł). Wydatki majątkowe gmin były wyższe o 46 zł (o 7,8%), powiatów — wyższe o 38 zł (o 39,6%), a województwa samorządowego — wyższe o 162 zł (o 146,7%).

Poziom wydatków na 1 mieszkańca w latach 2008 i 2009 przedstawia tab. 9 (graficzna prezentacja — mapa na końcu opracowania).

Tabela 9. Wydatki na 1 mieszkańca

Wyszczególnienie	Wydatki na 1 mieszkańca					
	w 2008 r.			w 2009 r.		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
[zł]						
JST ogółem	4 142	3 128	1 015	4 738	3 427	1 311
Gminy, w tym:	2 650	2 064	586	2 866	2 235	631
– miejskie	2 490	2 003	487	2 701	2 183	518
– wiejskie	2 793	2 072	721	2 975	2 242	732
– miejsko-wiejskie	2 726	2 128	598	2 973	2 289	684
Powiaty	788	691	97	900	765	135
Miasta na prawach powiatu	4 679	3 219	1 460	5 234	3 510	1 724
Województwo samorządowe	350	240	110	553	281	272

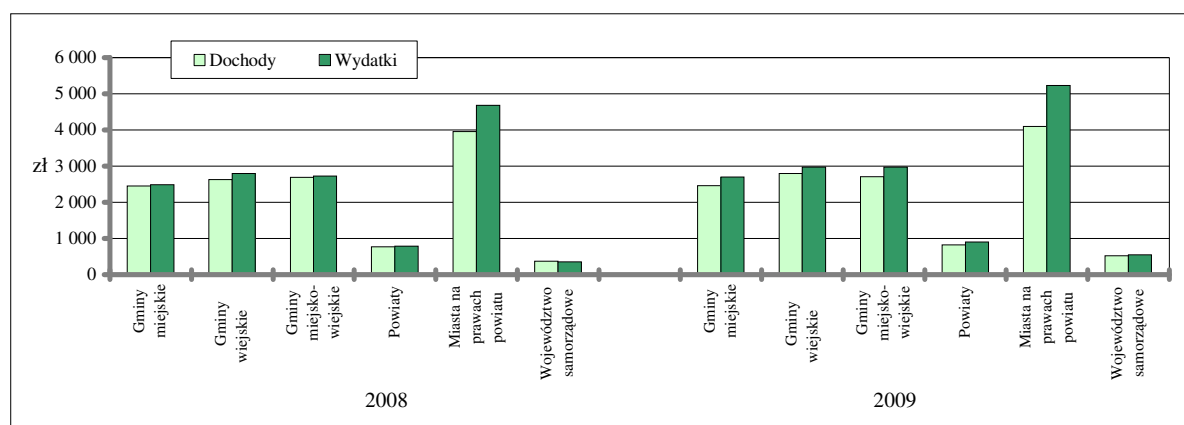
Granice zróżnicowania wydatków majątkowych przypadających na 1 mieszkańca regionu zamknęły się natomiast w następujących przedziałach:

- gminy: od 74 zł do 2.656 zł (w 2008 r. od 29 zł do 3.076 zł), z tego:
  - gminy miejskie: od 74 zł (Polanica-Zdrój) do 2.656 zł (Karpacz),
  - gminy wiejskie: od 89 zł (Mietków) do 2.212 zł (Kobierzyce),
  - gminy miejsko-wiejskie: od 145 zł (Pieńsk) do 2.388 zł (Polkowice);
- powiaty: od 2 zł (jeleniogórski) do 448 zł (wrocławski);
- miasta na prawach powiatu: od 480 zł (Jelenia Góra) do 2.077 zł (Wrocław).

Jak wynika z analizy wydatków majątkowych przypadających na 1 mieszkańca w 2009 r., w powiatach oraz gminach miejskich i wiejskich odnotowano zmniejszenie zróżnicowania poziomu wydatków, natomiast w gminach miejsko-wiejskich i miastach na prawach powiatu odnotowano zwiększenie tych różnic.

Wydatki przypadające na 1 mieszkańca regionu były wyższe od zrealizowanych dochodów o 578 zł (w 2008 r. wydatki były wyższe od dochodów o 247 zł). Wykonanie wydatków wyższych niż dochody wystąpiło w budżetach 166 JST (138 gmin, 24 powiatów, 3 miast na prawach powiatu i województwa samorządowego).

Poziom dochodów i wydatków przypadających na 1 mieszkańca przedstawia rys. 8.

Rys. 8. Poziom dochodów i wydatków przypadających na 1 mieszkańca w latach 2008 i 2009 (w zł)

Wydatki dolnośląskich JST przypadające na 1 mieszkańca po raz kolejny ukształtowały się powyżej średnich ustalonych dla kraju. Wydatki miast na prawach powiatu i gmin były odpowiednio o 803 zł i 118 zł wyższe od średnich krajowych, natomiast wydatki powiatów i województwa samorządowego były wyższe odpowiednio o 69 i 16 zł. Wydatki majątkowe na 1 miesz-

kańca w regionie Dolny Śląsk również ukształtowały się powyżej średnich ustalonych dla kraju, o czym zdecydowały wyższe wydatki miast na prawach powiatu (o 706 zł) i województwa samorządowego (o 11 zł), natomiast wydatki majątkowe gmin i powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowały się poniżej średnich ustalonych dla tych jednostek w skali kraju.

9. Przychody i rozchody budżetów

Przychody budżetów JST województwa dolnośląskiego w 2009 r. wyniosły łącznie 2.871,7 mln zł, w tym z tytułu zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz sprzedaży obligacji wyniosły 1.941,4 mln zł i stanowiły 67,6% przychodów (w 2008 r. przychody zwrotne wyniosły 1.191,7 mln zł i stanowiły 54,8% przychodów). Wysoki (62,9%) wzrost kwoty przychodów z tytułu zaciągnięcia kredytów, pożyczek i sprzedaży obligacji przesądził o zmniejszeniu roli przychodów pochodzących z nadwyżek lat ubiegłych (nad-

wyżki budżetowej i wolnych środków), których kwota 896,1 mln zł stanowiła 31,2% przychodów (w 2008 r. nadwyżki z lat ubiegłych wyniosły 976 mln zł i stanowiły 44,8% przychodów). Udział przychodów z tytułu spłat pożyczek udzielonych wzrósł do kwoty 34,3 mln zł i stanowił 1,2% przychodów. W roku 2009 dolnośląskie JST nie uzyskały przychodów z tytułu prywatyzacji majątku. Przychody i rozchody budżetów jednostek poszczególnych szczebli przedstawia tab. 10.

Tabela 10. Przychody i rozchody budżetów

Wyszczególnienie	Przychody		Rozchody		Zadłużenie ogółem	Dynamika zadłużenia
	ogółem	kredyty, pożyczki, obligacje	ogółem	spłata i wykup		
	[tys. zł]					
JST ogółem	2 871 720	1 941 353	642 028	475 093	4 276 495	152,2
Gminy, w tym:	1 050 939	643 366	304 269	236 996	1 584 895	134,6
– miejskie	402 692	246 887	119 633	101 606	631 354	128,9
– miejsko-wiejskie	271 624	136 269	91 986	48 725	345 209	133,4
– wiejskie	376 623	260 211	92 650	86 666	608 332	141,8
Powiaty	304 490	197 847	78 966	66 749	539 841	132,6
Miasta na prawach powiatu	1 239 059	1 100 139	251 992	164 546	2 051 759	183,6
Województwo samorządowe	277 232	0	6 802	6 802	100 000	93,6

Przychody zwrotne zasilły budżety 170 jednostek, z tego:

- przychody z kredytów i pożyczek — w łącznej kwocie 1.772,9 mln zł — pozyskało i włączyło w finansowanie budżetów 155 jednostek, z tego: 133 gminy, 19 powiatów i 3 miasta na prawach powiatu, absorbując odpowiednio: 27,8%, 10,1% i 62,1% ich łącznej kwoty; kredyty i pożyczki zaciągnięte na finansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE wyniosły łącznie 279,2 mln zł i stanowiły 15,8% zaciągniętych w tym roku budżetowym (w 2008 r. wyniosły 110,1 mln zł i stanowiły 10,2% zaciągniętych);
- przychody ze sprzedaży obligacji — w wysokości 168,4 mln zł — włączyło w finansowanie 35 jednostek (30 gmin i 5 powiatów); obligacje wyemitowane w związku z finansowaniem programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE wyniosły 7,8 mln zł i stanowiły 4,6% wartości emisji w tym roku budżetowym (w 2008 r. wyniosły 7 mln zł i stanowiły 6,3%).

Ustalono, że w budżetach 19 gmin i w budżecie 1 powiatu wystąpiło zarówno finansowanie z kredytów i pożyczek, jak i z obligacji. Łączna kwota zaciągniętych w 2009 r. kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji stanowiła 16,2% wykonanych dochodów i 14,2% wykonanych wydatków budżetowych.

Dolnośląskie JST finansowały deficyty swoich budżetów przede wszystkim przychodami z zaciągniętych kredytów i pożyczek, a w mniejszym stopniu przychodami ze sprzedaży obligacji. Udział kredytów i pożyczek wzrósł z 90,7% w 2008 r. do 91,3% w 2009 r., a udział obligacji obniżył się z 9,3% do 8,7% w 2009 r. (co wskazuje na utrzymanie się tendencji wzrostu roli kredytów i pożyczek w przychodach zwrotnych dolnośląskich JST).

Rozchody budżetów JST województwa dolnośląskiego w 2009 r. wyniosły 642 mln zł, a ich strukturę określiły:

- spłaty kredytów i pożyczek — w wysokości 400,4 mln zł (62,4% rozchodów) — realizowane przez 183 jednostki, w tym spłaty

kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków pochodzących z UE w wysokości 29,5 mln zł stanowiły 7,4% spłat w tym roku budżetowym (w 2008 r. wyniosły 167,3 mln zł i stanowiły 35,3% wykonanych spłat),

- wykup obligacji samorządowych — na kwotę 74,7 mln zł (11,6% rozchodów) — realizowany przez 47 jednostek, w tym wykup obligacji na finansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE w wysokości 4 mln zł stanowił 5,3% wartości wykupu w tym roku budżetowym (w 2008 r. wyniósł 2,1 mln zł i stanowił 3% wartości wykupu),
- udzielone pożyczki na kwotę 37,7 mln zł (5,9% rozchodów), które wystąpiły w budże-

tach 18 jednostek, z tego: 12 gmin, 4 powiatów i 2 miast na prawach powiatu,

- inne cele na kwotę 129,3 mln zł, które stanowiły 20,1% rozchodów i wystąpiły w budżetach 17 jednostek (w 2008 r. inne cele w wysokości 53,1 mln zł stanowiły 8,7% rozchodów).

Przychody z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz sprzedaży obligacji były w 2009 r. aż o 750 mln zł (o 62,9%) wyższe od zaciągniętych w 2008 roku. Jednocześnie rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji samorządowych były o 65,1 mln zł (o 12%) niższe niż w roku poprzednim. Bilans tych wielkości informuje o skali przyrostu zadłużenia dolnośląskich JST w 2009 roku.

10. Dług publiczny

Łączna kwota długu dolnośląskich JST na koniec 2009 r. wyniosła 4.276,5 mln zł i stanowiła 35,7% wykonanych dochodów. Relacja ta była o 10,6 punktu proc. wyższa niż w roku poprzednim, a na jej podwyższenie miał wpływ wzrost długu publicznego o 1.467,3 mln zł (o 52,2%) oraz spowolnienie wzrostu dochodów (dochody wzrosły o 763,4 mln zł, tj. o 6,8%).

W wyniku analizy stanu zadłużenia poszczególnych jednostek odnotowano:

- wzrost zadłużenia 147 jednostek (o 41 jednostek więcej niż w roku poprzednim), z tego: 123 gmin, 21 powiatów i 3 miast na prawach powiatu, łącznie na kwotę 1.503,4 mln zł,
- obniżenie zadłużenia 49 jednostek, z tego: 43 gmin, 5 powiatów i budżetu województwa samorządowego, łącznie na kwotę 36,1 mln zł.

Tabela 11. Dług publiczny i jego relacja do dochodów

Wyszczególnienie	2008			2009		
	dochody	dług publiczny	relacja 3:2	dochody	dług publiczny	relacja 6:5
	[tys. zł]			[tys. zł]		
1	2	3	4	5	6	7
JST ogółem	11 205 044	2 809 173	25,1	11 968 477	4 276 495	35,7
Gminy, w tym:	5 286 642	1 177 550	22,3	5 409 412	1 584 895	29,3
– miejskie	1 986 649	489 695	24,6	1 991 282	631 354	31,7
– wiejskie	1 411 872	258 721	18,3	1 944 910	608 332	31,3
– miejsko-wiejskie	1 888 121	429 134	22,7	1 473 220	345 209	23,4
Powiaty	1 590 185	407 050	25,6	1 691 723	539 841	31,9
Miasta na prawach powiatu	3 248 377	1 117 769	34,4	3 363 516	2 051 759	61,0
Województwo samorządowe	1 079 840	106 803	9,9	1 503 826	100 000	6,6

Poziom zadłużenia i jego relację do dochodów w latach 2008 i 2009 przedstawia tab. 11.

Oceniając zmiany poziomu zadłużenia, w tym wartość procentową jego relacji do dochodów, należy uwzględnić przepis art. 170 ust. 3 ustawy o finansach publicznych, który określa prawo wyłączenia z tej relacji kwot kredytów i pożyczek

oraz emitowanych papierów wartościowych zaciągniętych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami UE. Wartość procentowa relacji (wskaźnik długu) dolnośląskich JST po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń ukształtowała się na poziomie 32,5% wykonanych dochodów.

W miastach na prawach powiatu relacja łącznej kwoty długu do wykonanych dochodów wyniosła 61% (po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń — 51,9%). Najwyższy poziom wskaźnika wystąpił we Wrocławiu — 66,9% (po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń — 58%), a najniższy w Legnicy — 31,6%. Przy uwzględnieniu ustawowych wyłączeń najniższy (16,6%) dotyczył Jeleniej Góry. W powiatach wskaźnik zadłużenia wyniósł 31,9% (po uwzględnieniu wyłączeń 31,4%). Najwyższy (również po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń) odnotowano w powiecie złotoryjskim (55,1%), najniższy w powiecie polkowickim (0%). W gminach wskaźnik zadłużenia wyniósł średnio 29,3% dochodów (po uwzględnieniu wyłączeń — 27,9%). Tutaj wartość zerową wskaźnika odnotowano dla 1 gminy miejskiej (Szczawno-Zdrój) oraz 2 gmin wiejskich (Czarny Bór i Rudna). Przy uwzględnieniu ustawowych wyłączeń do grupy gmin o wskaźniku 0% należy zaliczyć również Oleśnicę m., Gromadkę oraz Niemczę. Najwyższy wskaźnik wystąpił w gminie Krośnice 83,6% (po uwzględnieniu wyłączeń 57,6%). Analizując wysokość wskaźników zadłużenia z uwzględnieniem ustawowych wyłączeń, stwierdzić należy, że najwyższa wartość procentowa relacji długu do dochodów (68,2%) wystąpiła w gminie Przemków. Wskaźnik zadłużenia w województwie samorządowym wyniósł 6,6% wykonanych dochodów.

Łączną kwotę długu dolnośląskich JST na koniec 2009 r. (4.276,5 mln zł) określiły zobowiązania z następujących tytułów dłużnych:

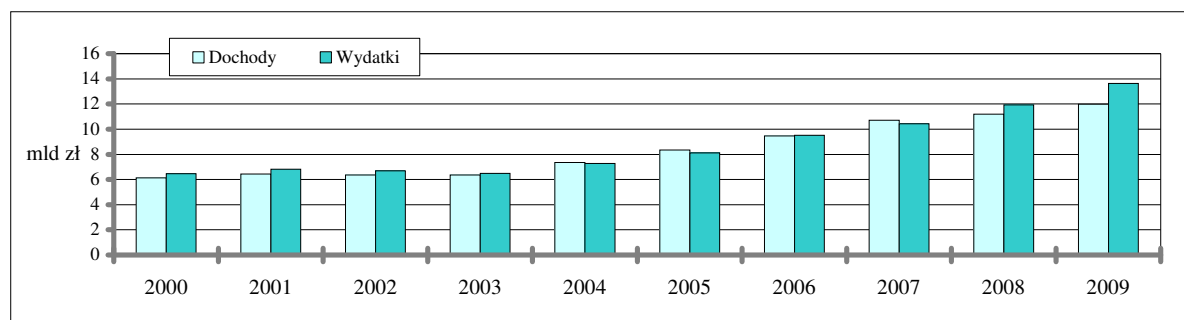
- zaciągniętych kredytów i pożyczek w łącznej wysokości 3.619,0 mln zł, z tego zaciągniętych przez 3 miasta na prawach powiatu w wysokości 1.965,8 mln zł (54,3% zaciągniętych kredytów i pożyczek), 159 gmin w wysokości 1.212,0 mln zł (33,5%) oraz 23 powiaty w wysokości 441,1 mln zł (12,2%),
- wyemitowanych papierów wartościowych (obligacji) na kwotę 627,8 mln zł, z tego wyemitowanych przez 44 gminy na kwotę 349,4 mln zł (55,7% emisji), województwo samorządowe na kwotę 100,0 mln zł (15,9%), 12 powiatów na kwotę 98,4 mln zł (15,7%) i 1 miasto na prawach powiatu na kwotę 80,0 mln zł (12,7%),
- zobowiązań wymagalnych, łącznie na kwotę 29,7 mln zł, które wystąpiły w 91 gminach na kwotę 23,5 mln zł (79,2% zobowiązań wymagalnych), w 2 miastach na prawach powiatu na kwotę 5,9 mln zł (19,9%) i w 8 powiatach na kwotę 0,3 mln zł (0,9 %).

Jak wynika z analizy porównawczej wartości procentowej relacji łącznej kwoty długu do wykonanych dochodów w regionie i w kraju, relacja ta dla długu dolnośląskich miast na prawach powiatu była wyższa o 23,8 punktu proc., powiatów — wyższa o 12,5 punktu proc., a gmin wyższa o 6,8 punktu proc. od średnich ustalonych dla jednostek tych szczebli w skali kraju. Tylko poziom długu dolnośląskiego województwa samorządowego wskazuje niższą o 8,9 punktu proc. wartość relacji w stosunku do ustalonej dla województw w kraju.

11. Budżety w latach 2000–2009 oraz nowy wskaźnik zadłużenia

Prezentacja graficzna wielkości zrealizowanych dochodów i wydatków ostatniego 10-lecia wyraźnie pokazuje lata, w których w budżetach dolnośląskich samorządów wystąpiła nadwyżka budżetowa (2004–2007), i lata deficytu budżetowego (2000–2003, 2008 i 2009). Uwidacznia również poziom dysproporcji pomiędzy dochodami a wydatkami, w tym największy w 2009 r., w którym deficyt wyniósł 13,9% wykonanych dochodów. Poziom dochodów, jak i poziom wydatków został w ostatnich latach nieznacznie zawyżony (o 134,1 mln zł, tj. o 1,1% dochodów)

podwójnym liczeniem dotacji rozwojowej — raz na szczeblu regionalnym (w budżecie województwa) i drugi raz na szczeblu lokalnym (w budżetach powiatów i gmin). Nowa ustawa o finansach publicznych wprowadza inny sposób rozliczania środków unijnych — już nie poprzez budżet województwa samorządowego, ale przez instytucję płatnika, którym będzie Bank Gospodarstwa Krajowego. Z dniem 1 stycznia 2010 r. dotacja rozwojowa zostaje zastąpiona płatnością i dotacją celową przekazywaną z budżetu państwa za pośrednictwem BGK.

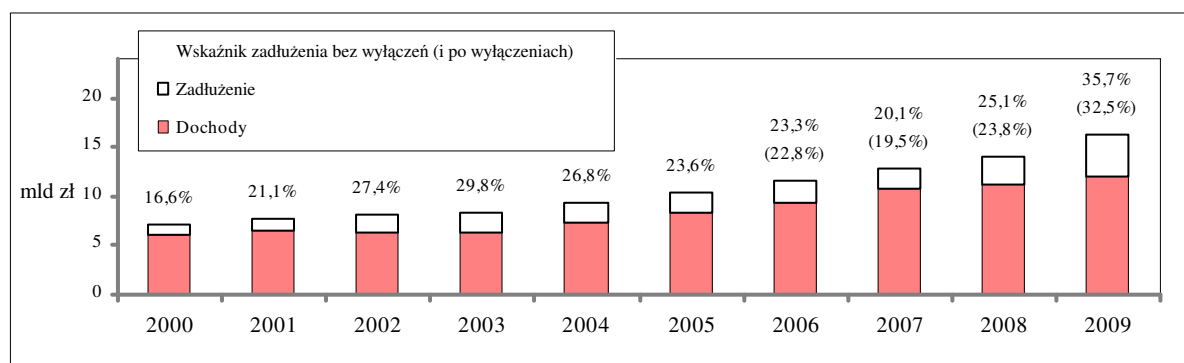
Rys. 9. Dochody i wydatki dolnośląskich JST w latach 2000–2009 (w mld zł)

Poziom dochodów i wydatków w latach 2000–2009 prezentuje rys. 9.

Realizacja budżetów deficytowych w latach 2008 i 2009 spowodowała wzrost łącznej kwoty długu dolnośląskich JST. Analiza łącznej kwoty dochodów, jak i łącznej kwoty długu w latach 2000–2009 wskazuje znaczny wzrost zadłużenia w ostatnim roku. Jego wielkość w relacji do dochodów określiła najwyższy (35,7%) wskaźnik zadłużenia (bez wyłączeń ustawowych), odnotowany w badanym okresie (najniższy wskaźnik 16,6% odnotowano w 2000 r.). Do takiego wzrostu zadłużenia przyczyniło się spowolnienie gospodarcze w kraju, mające wpływ na znaczne

zmniejszenie dochodów własnych JST (dynamika wyniosła jedynie 95,6%), a samorzady, chcąc realizować ambitne plany inwestycyjne, sięgały w większym stopniu po środki zwrotne. Ustawowa granica zadłużenia (60% dochodów) — wskaźnik obliczany na podstawie art. 170 ust. 1 ustawy o finansach publicznych z dnia 30 czerwca 2005 r. (Dz.U. nr 249, poz. 2104) — była jednak daleka i poza trzema przypadkami nie występowało zagrożenie jej przekroczenia.

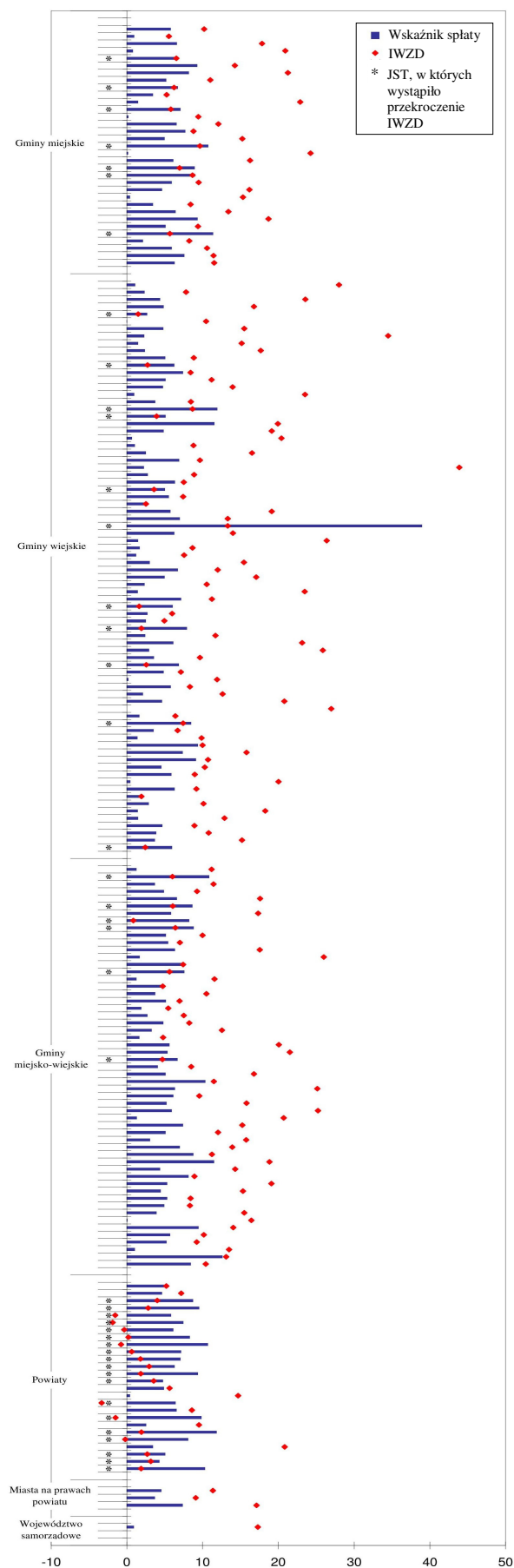
Zmiany poziomu łącznej kwoty dochodów i łącznej kwoty zadłużenia dolnośląskich JST wraz ze wskaźnikiem ich zadłużenia na przestrzeni 10 lat przedstawia rys. 10.

Rys. 10. Poziom dochodów i zadłużenia (w mld zł) wraz ze wskaźnikiem zadłużenia (% dochodów) dolnośląskich JST w latach 2000–2009

Nowa ustawa o finansach publicznych wprowadza nowe zasady określania granicy zaciągania dozwolonego prawem długu przez jednostki samorządu terytorialnego. W roku 2014 wskaźnik zadłużenia zostanie zastąpiony wskaźnikiem obliczanym na podstawie art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz.U. nr 157, poz. 1240), określanym w literaturze jako indywidualny wskaźnik zarządzania długiem (IWZD) lub indywidualny wskaźnik spłaty zadłużenia. Wskaźnik ten będzie obliczany oddzielnie dla każdej JST, jako średnia

arytmetyczna wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku w stosunku do dochodów ogółem z trzech poprzednich lat — do obliczania średniej arytmetycznej dla roku poprzedzającego rok budżetowy przyjmuje się planowane wartości wykazane w sprawozdaniu za trzy kwartały, natomiast dla dwóch poprzednich lat przyjmuje się wartości wykonane na koniec roku. IWZD będzie stanowił granicę dla wskaźnika spłat, obliczanego jako relacja łącznej kwoty spłat rat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji samorządowych wraz z należnymi

Rys. 11. Porównanie wskaźnika kosztów spłaty za III kw. 2009 r. z indywidualnym wskaźnikiem zarządzania długiem obliczonym na lata 2007–2009

odsetkami i wypłatami z tytułu poręczeń (pomniejszonych o wyłączenia ustawowe) w stosunku do dochodów ogółem.

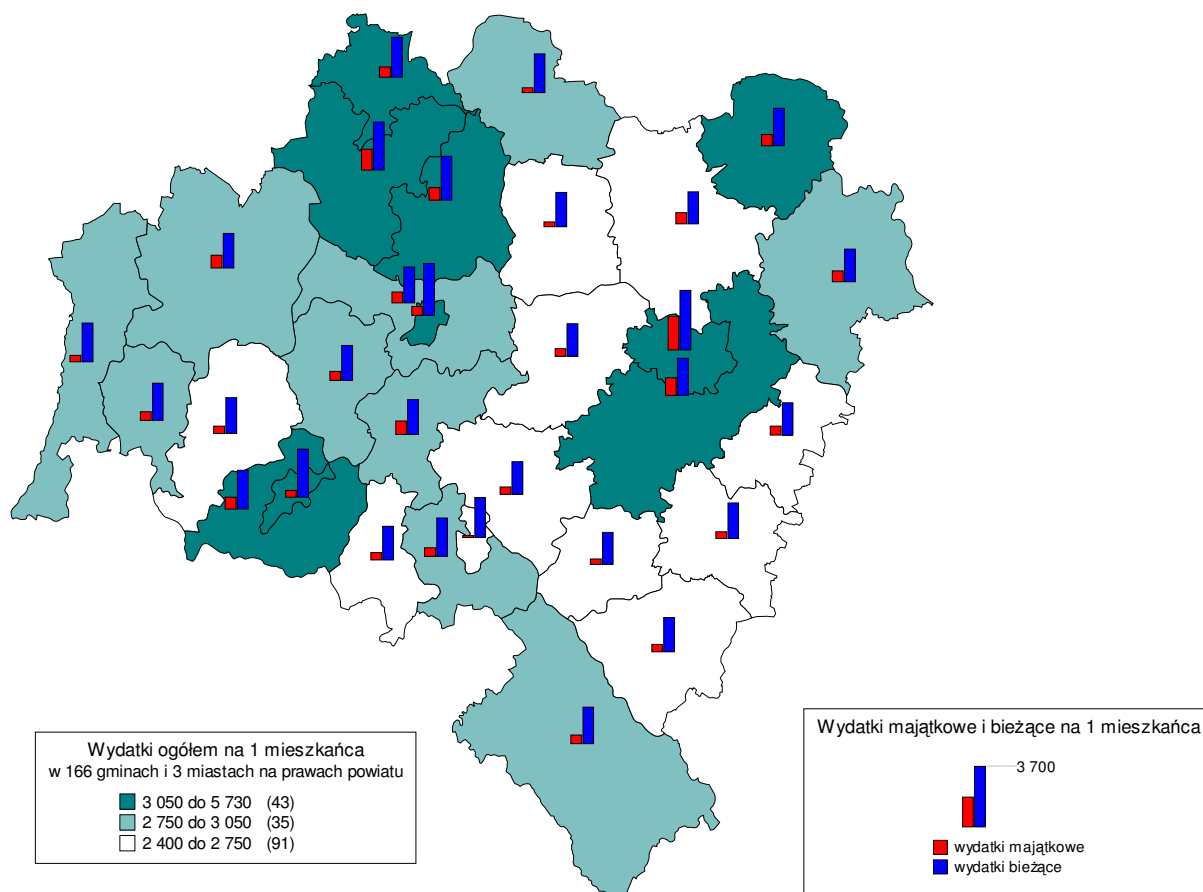
IWZD zniesie obecne ograniczenia dotyczące JST o znacznym potencjale rozwojowym, dla których zaciąganie nawet znacznych zobowiązań finansowych będzie instrumentem bezpiecznej polityki rozwojowej, a z drugiej strony zdyscyplinuje jednostki, w których wysokie obciążenie dochodów spłatami zobowiązań spowoduje ostrożność przy zaciąganiu nowych kredytów i pożyczek.

Poziom IWZD dolnośląskich JST obliczony z lat 2007–2009 na podstawie art. 243 ust. 1 nowej ustawy o finansach publicznych pozwala zauważyć, że:

- IWZD zawiera się w dużej rozpiętości wielkości procentowych i kształtuje się od $-3,3\%$ do $43,9\%$ dochodów;
- w 7 powiatach wystąpiła ujemna wartość tego wskaźnika (jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, legnicki, strzebiński, świdnicki i wrocławski), co oznacza, że w tych powiatach dochody bieżące powiększone o dochody ze sprzedaży majątku nie pokryły wydatków bieżących;
- w 139 jednostkach wskaźnik nie przekroczył 15% dochodów; w 57 jednostkach przekroczył 15% dochodów i wynosił od $15,2\%$ (Dobromierz) do $43,9\%$ (Kobierzyce);
- porównując wartość wskaźnika spłat z indywidualnym wskaźnikiem zarządzania długiem można zauważyć przekroczenie tej relacji w 43 jednostkach (19 powiatach, 7 gminach miejskich, 11 gminach wiejskich i 6 gminach miejsko-wiejskich), przy czym w większości jednostek, w których wystąpiło przekroczenie wskaźnika spłat, poziom IWZD z trzech lat nie przekroczył 15% dochodów.

Porównanie wartości procentowej wskaźnika spłaty za III kw. 2009 r. z IWZD obliczonym z lat 2007–2009 przedstawia rys. 11.

Określenie zdolności spłat zobowiązań przez obliczenie IWZD jeszcze nie obowiązuje — nowa ustawa wprowadza długą *vacatio legis* w tym zakresie. Jednak w świetle nowych przepisów nie sposób uniknąć dokonywania oceny zdolności kredytowej przez poszczególne JST. W przypadku braku takiej zdolności należy odpowiednio wykorzystać okres dostosowawczy.

**UŚREDNIONE WYDATKI GMIN W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA
W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH POWIATÓW W ROKU 2009
(W ZŁ)**

Zestawienie 1.

**WYKONANIE BUDŻETÓW W JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
W ROKU 2009 (w zł)**

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (BIEŻĄCY)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO OGÓŁEM	11 968 476 938	6 607 050 735	13 630 155 101	3 772 022 570	510 884 070	-1 661 678 162	4 276 494 785
Dolnośląskie województwo samorządowe	1 503 826 147	546 055 657	1 590 343 804	781 348 745	106 107 103	-86 517 656	100 000 000
Powiaty ziemskie	1 691 723 470	491 788 070	1 848 576 443	276 987 288	13 683 531	-156 852 973	539 841 015
bolesławiecki	63 514 704	19 236 667	64 798 033	10 623 964	2 525 008	-1 283 330	5 329 475
dzierżoniowski	82 413 346	24 726 175	81 242 644	9 083 692	6 273 964	1 170 702	14 288 355
głogowski	84 153 688	26 484 598	88 418 332	7 061 199	654 690	-4 264 644	21 212 858
górowski	40 030 183	6 007 512	39 783 495	9 569 153	1 397 790	246 688	8 900 000
jaworski	46 679 233	7 634 744	49 437 655	5 028 240	-610 034	-2 758 422	16 427 400
jeleniogórski	58 465 977	17 020 685	59 986 916	145 083	-2 271 070	-1 520 939	27 754 945
kamiennogórski	36 288 626	8 826 643	36 597 962	1 989 132	730 810	-309 336	11 338 263
klodzki	148 619 720	39 325 458	150 314 589	11 646 075	2 197 450	-1 694 868	63 383 578
legnicki	47 033 475	15 617 943	56 509 583	7 506 108	-3 371 305	-9 476 109	18 890 366
lubański	45 970 623	8 279 353	54 611 247	2 116 350	-7 925 551	-8 640 624	20 850 000
lubiński	91 365 906	33 094 007	108 396 200	15 679 634	-6 720 657	-17 030 293	26 900 000
lwówecki	42 377 776	8 397 263	43 208 817	4 057 533	1 013 485	-831 041	16 144 284
milicki	40 983 528	10 911 654	48 294 396	13 235 783	565 483	-7 310 868	12 375 800
oleśnicki	92 330 809	24 495 846	105 785 966	25 256 919	1 012 147	-13 455 156	40 912 100
oławski	50 626 024	19 052 148	52 420 474	11 290 225	2 838 780	-1 794 450	5 911 111
polkowicki	43 842 470	19 091 099	49 634 278	8 523 606	287 125	-5 791 807	3 169
strzeliński	40 154 013	6 307 208	47 755 339	10 008 385	-839 484	-7 601 326	14 774 361
średzki	31 029 176	9 732 556	40 424 190	10 357 922	-2 921 361	-9 395 014	10 671 761
świdnicki	126 212 067	32 763 609	138 019 718	13 728 240	-625 621	-11 807 651	45 404 072
trzebnicki	58 520 253	18 253 675	63 688 513	13 423 027	2 504 717	-5 168 260	6 322 000
wałbrzyski	126 898 413	38 230 960	127 444 688	9 701 723	3 024 656	-546 274	42 406 430
wołowski	44 013 454	8 119 946	45 859 623	5 208 519	-142 031	-1 846 168	13 700 000
wrocławski	75 191 722	40 578 746	104 211 438	49 111 387	14 990 166	-29 019 716	33 917 167
ząbkowicki	70 496 443	17 748 028	79 335 984	12 807 259	550 331	-8 839 540	32 604 807
zgorzelecki	67 997 820	25 122 806	74 583 839	8 852 444	-836 128	-6 586 019	9 290 781
złotoryjski	36 514 020	6 728 740	37 812 525	975 684	-619 829	-1 298 505	20 127 933
Miasta na prawach powiatu	3 363 515 705	2 422 102 812	4 300 940 075	1 416 608 062	54 267 225	-937 424 370	2 051 759 073
Jelenia Góra	279 292 385	151 548 634	291 055 152	40 811 730	5 839 904	-11 762 767	111 906 425
Legnica	346 716 119	185 435 688	392 700 032	62 604 972	-7 615 185	-45 983 913	109 710 051
Wrocław	2 737 507 201	2 085 118 490	3 617 184 891	1 313 191 361	56 042 506	-879 677 690	1 830 142 596
Gminy ogółem	5 409 411 616	3 147 104 196	5 890 294 779	1 297 078 474	336 826 211	-480 883 163	1 584 894 697
Gminy miejskie	1 991 281 980	1 296 256 832	2 185 473 035	419 269 812	51 038 234	-194 191 055	631 353 712
Bielawa	66 069 322	31 834 598	69 758 103	11 835 332	2 328 002	-3 688 781	19 094 700
Boguszów-Gorce	38 959 450	19 298 828	44 623 355	7 052 441	-1 393 907	-5 663 905	3 550 000
Bolesławiec	110 662 293	77 150 200	130 766 912	46 766 470	7 451 512	-20 104 618	47 265 567
Chojnów	33 995 428	15 552 663	38 760 030	13 448 712	3 337 132	-4 764 603	4 762 651
Duszniki Zdrój	14 800 317	8 454 615	18 943 202	7 010 844	-477 307	-4 142 885	6 658 507
Dzierżonów	82 976 215	47 919 549	82 887 394	15 844 175	4 834 286	88 821	33 688 579
Głogów	187 354 080	136 312 907	211 651 584	59 883 308	18 236 905	-24 297 504	49 577 377
Jawor	52 353 490	30 082 551	57 590 084	9 906 695	895 260	-5 236 594	15 936 594
Jedlina Zdrój	14 722 142	8 174 486	14 981 162	4 099 567	-357 550	-259 021	6 381 844
Kamienna Góra	43 608 306	24 279 167	52 655 570	7 803 780	-4 737 000	-9 047 264	17 198 143
Karpacz	21 252 792	15 569 822	31 729 790	13 246 402	-469 388	-10 476 997	11 159 831

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (BIEŻĄCY)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Kłodzko	66 496 287	45 084 541	83 897 485	15 591 461	-5 279 356	-17 401 198	31 993 290
Kowary	24 611 427	13 094 424	27 562 044	3 225 042	-1 299 081	-2 950 617	1 592 604
Kudowa Zdrój	23 557 471	14 414 105	27 398 650	6 279 712	-795 760	-3 841 179	8 176 235
Lubań	50 731 636	32 515 407	59 601 516	12 452 245	585 535	-8 869 880	23 621 573
Lubin	208 863 543	157 802 121	208 277 277	17 508 996	9 169 379	586 266	35 824 760
Nowa Ruda	48 975 845	27 510 438	51 008 641	7 829 385	2 171 149	-2 032 796	25 598 819
Oleśnica	83 408 965	56 412 818	92 158 897	27 761 491	15 125 008	-8 749 931	397 011
Olawa	71 756 124	51 637 521	76 206 654	15 761 508	5 029 214	-4 450 529	22 527 708
Piechowice	15 538 927	10 104 161	17 356 648	2 562 695	-451 192	-1 817 721	4 192 741
Pieszycy	18 885 707	8 227 728	19 808 336	4 200 399	-342 432	-922 629	6 472 055
Piława Górna	15 424 754	7 137 035	14 784 949	1 473 770	1 169 721	639 806	3 391 301
Polanica Zdrój	16 699 158	11 337 911	16 389 036	510 754	-42 688	310 122	3 685 933
Szczawno Zdrój	17 550 276	14 378 704	22 145 181	3 717 536	-3 083 299	-4 594 905	71
Szklarska Poręba	22 541 537	14 788 137	31 278 046	11 582 518	-2 375 576	-8 736 508	7 405 712
Świdnica	123 446 572	82 364 835	141 276 742	25 001 402	-9 056	-17 830 170	41 559 534
Świebodzice	55 389 089	37 108 500	57 833 941	12 420 658	4 187 440	-2 444 852	11 293 508
Świeradów Zdrój	17 668 154	9 955 001	19 663 098	4 761 490	-841 551	-1 994 945	9 173 227
Wałbrzych	310 878 037	206 040 232	320 941 901	21 922 241	-1 642 412	-10 063 864	136 861 913
Wojcieszów	10 088 400	4 141 083	11 020 313	3 037 414	873 409	-931 913	1 366 445
Zawidów	8 913 796	4 496 511	9 787 763	1 149 929	-57 943	-873 967	3 743 200
Zgorzelec	69 963 317	47 318 370	72 044 383	10 283 417	1 438 474	-2 081 066	18 927 590
Złotoryja	43 139 121	25 757 863	50 684 348	13 338 023	-2 138 693	-7 545 226	18 274 689
Gminy wiejskie	1 473 219 579	755 907 667	1 568 874 610	386 318 895	167 685 487	-95 655 031	345 208 861
Bolesławiec	27 761 003	17 025 402	29 191 851	9 632 074	7 645 384	-1 430 849	2 900 000
Borów	12 184 896	4 972 928	11 876 016	596 566	716 269	308 880	254 600
Chojnów	25 493 071	13 126 837	25 729 506	8 425 101	3 772 478	-236 435	7 057 275
Ciepłowody	8 428 400	3 629 844	8 287 374	1 452 269	882 331	141 026	403 597
Cieszków	12 832 675	3 536 479	15 101 802	3 297 513	-181 672	-2 269 127	5 177 228
Czarny Bór	13 986 266	7 610 335	13 994 752	1 587 840	895 734	-8 486	0
Czernica	30 899 471	19 834 703	30 780 626	6 461 614	2 717 811	118 845	4 873 958
Długoleśka	69 055 482	44 712 320	83 599 601	39 302 927	19 846 875	-14 544 119	16 678 800
Dobromierz	13 310 671	5 914 655	16 923 055	5 597 414	990 113	-3 612 384	3 113 165
Dobroszyce	15 350 355	5 761 561	18 510 183	7 525 973	1 459 299	-3 159 829	4 000 000
Domaniów	12 709 435	4 883 751	14 584 351	2 785 394	68 704	-1 874 916	3 895 388
Dziedowa Kłoda	12 054 495	2 996 002	12 945 780	1 701 310	205 251	-891 285	3 985 580
Dzierżoniów	20 303 477	8 744 662	22 298 819	4 508 535	1 185 416	-1 995 341	8 210 517
Gaworzycy	10 634 207	2 750 355	11 211 987	2 557 935	859 148	-577 780	3 589 179
Głogów	15 975 178	10 084 107	15 726 173	2 032 611	2 012 153	249 004	3 305 200
Grębocice	36 462 736	29 314 108	23 509 773	7 494 675	20 223 878	12 952 963	45 000
Gromadka	14 520 288	6 555 405	15 218 822	1 707 461	60 803	-698 534	2 169 758
Janowice Wielkie	10 444 394	4 234 441	11 408 767	2 880 246	808 363	-964 373	3 492 080
Jemielno	9 222 261	2 278 976	9 658 077	1 209 579	48 325	-435 816	2 920 663
Jerzmanowa	17 377 848	12 627 732	18 662 689	5 365 942	3 110 006	-1 284 841	7 332 791
Jeżów Sudecki	16 451 788	9 695 406	16 353 348	2 185 980	-842 619	98 439	2 343 120
Jordanów Śląski	9 013 875	3 696 979	12 102 834	6 448 770	1 780 237	-3 088 959	2 596 212
Kamieniec Ząbkowicki	21 398 311	9 912 629	22 411 668	1 557 651	-661 444	-1 013 357	611 896
Kamienna Góra	23 168 826	10 098 411	24 014 185	5 449 628	3 082 242	-845 359	2 210 172
Kłodzko	49 044 909	16 865 578	50 685 123	7 121 140	1 450 274	-1 640 214	11 171 523
Kobierzyce	81 469 570	66 559 188	78 878 586	33 242 579	31 171 110	2 590 984	8 926 800
Kondratowice	10 339 666	4 810 276	11 885 276	1 276 742	-410 587	-1 545 611	30 357
Kostomłoty	15 785 912	6 775 023	15 657 035	1 541 209	1 663 988	128 877	2 714 206
Kotla	11 473 578	4 627 809	13 404 599	3 800 413	696 373	-1 931 022	3 316 419
Krośnice	24 945 901	10 155 116	28 954 489	10 156 806	807 078	-4 008 587	20 864 933

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (BIEŻĄCY)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Krotoszyce	8 042 496	3 932 248	8 409 113	1 095 145	-110 484	-366 617	1 296 483
Kunice	16 609 423	10 077 846	17 714 955	4 829 652	2 684 394	-1 105 532	2 753 739
Legnickie Pole	16 164 201	8 152 153	18 709 907	5 562 166	-122 597	-2 545 706	5 959 812
Lewin Kłodzki	5 720 426	2 797 824	6 404 646	1 171 514	-370 198	-684 220	2 112 576
Lubań	17 346 520	7 021 028	17 174 950	4 850 870	2 689 502	171 570	1 699 373
Lubin	39 712 941	32 081 416	46 338 016	11 191 499	3 837 775	-6 625 076	4 860 116
Łagiewniki	16 305 245	6 380 932	15 417 376	815 067	1 552 003	887 870	500 260
Malczyce	11 544 737	5 066 337	11 990 914	987 450	125 768	-446 178	2 810 000
Marcinowice	16 554 750	6 766 874	15 924 790	2 376 630	1 410 942	629 960	3 000 000
Marciszów	11 326 795	3 778 608	11 805 442	1 972 262	944 493	-478 648	3 228 337
Męcinka	16 096 406	7 553 070	20 716 991	10 520 582	2 504 499	-4 620 584	7 736 200
Mietków	9 568 603	5 582 654	8 881 550	344 751	816 421	687 053	500 000
Miękinia	30 657 963	16 921 882	36 444 902	12 416 138	3 639 121	-5 786 940	5 360 000
Miłkowice	14 204 785	6 002 682	16 615 243	3 373 549	-218 756	-2 410 458	4 981 640
Mściwojów	9 986 071	4 364 085	11 764 737	2 675 092	-205 378	-1 778 666	7 300 405
Mysłakowice	22 887 821	11 078 253	24 002 013	2 240 169	-383 400	-1 114 192	3 580 775
Niechłów	12 680 663	3 813 033	14 814 545	2 911 037	52 140	-2 133 882	950 000
Nowa Ruda	26 324 231	10 819 642	28 698 020	3 100 519	-673 386	-2 373 789	11 292 377
Oleśnica	26 016 915	12 046 306	29 827 469	6 471 892	1 336 379	-3 810 554	8 869 400
Olawa	33 715 814	19 528 844	39 205 357	12 415 992	5 046 340	-5 489 543	20 269 608
Osiecznica	24 537 377	14 111 197	28 334 303	8 893 309	2 592 189	-3 796 926	5 950 000
Paszowice	9 433 480	3 729 071	9 476 230	1 297 708	303 327	-42 751	1 762 568
Pęcław	7 746 621	2 356 055	8 625 848	2 737 241	-112 093	-879 226	3 451 109
Pielgrzymka	12 749 459	3 341 489	12 913 294	2 113 970	551 510	-163 835	3 237 691
Platerówka	4 011 539	2 001 250	4 167 905	666 931	367 021	-156 365	248 129
Podgórzyn	18 815 155	9 998 075	19 906 662	3 190 675	-523 087	-1 091 507	6 035 813
Przeworno	12 274 233	3 503 268	12 150 106	1 249 121	1 088 154	124 127	532 875
Radwanice	16 537 051	8 833 017	19 945 750	9 547 187	3 250 838	-3 408 699	7 664 000
Rudna	37 285 492	27 508 221	37 703 258	11 939 589	8 659 065	-417 766	0
Ruja	7 539 900	2 581 021	8 014 997	1 803 775	515 850	-475 097	421 548
Siekierczyn	11 899 393	5 081 726	11 336 555	1 068 788	692 434	562 838	1 841 425
Stara Kamienica	12 514 022	4 510 442	13 156 354	2 041 224	418 566	-642 332	3 372 768
Stare Bogaczowice	10 940 033	4 460 455	10 443 026	2 400 128	1 429 497	497 007	905 265
Stoszowice	12 884 219	4 080 175	13 173 412	1 943 900	935 276	-289 193	3 843 437
Sulików	15 314 607	8 293 828	14 599 898	759 947	568 993	714 709	4 918 136
Świdnica	41 087 066	16 124 633	41 328 125	10 322 304	4 082 516	-241 058	16 963 806
Udanin	13 455 320	5 517 722	14 795 721	2 751 301	1 239 557	-1 340 401	3 891 780
Walim	17 112 952	7 264 347	17 585 202	4 085 782	308 623	-472 250	5 222 742
Warta Bolesławecka	23 632 697	13 425 248	23 385 486	5 924 810	3 592 297	247 211	16 512
Wądroże Wielkie	12 047 717	5 567 250	11 597 678	2 313 707	566 356	450 040	2 759 357
Wińsko	20 571 428	6 320 530	22 650 871	3 273 152	-478 799	-2 079 444	4 027 498
Wisznia Mała	19 874 258	12 148 147	22 339 558	4 030 123	1 214 501	-2 465 300	4 866 100
Zagrodno	14 084 087	5 076 262	14 591 581	2 710 262	1 485 854	-507 494	410 763
Zawonia	14 471 534	5 636 119	16 078 211	4 024 688	1 224 052	-1 606 677	327 600
Zgorzelec	21 592 205	12 766 319	24 334 430	5 781 662	1 365 247	-2 742 225	8 882 000
Złotoryja	19 430 599	9 141 975	21 182 498	5 765 973	2 080 090	-1 751 899	5 462 112
Żórawina	19 259 019	11 489 267	21 230 259	2 536 632	-370 203	-1 971 239	8 368 023
Żukowice	8 552 369	3 483 826	9 399 306	919 130	18 957	-846 937	2 574 285
Gminy miejsko-wiejskie	1 944 910 057	1 094 939 698	2 135 947 134	491 489 768	118 102 490	-191 037 078	608 332 123
Bardo	15 747 496	7 602 462	17 193 499	5 116 844	-576 263	-1 446 003	1 666 712
Bierutów	23 041 515	9 364 725	26 835 770	3 472 812	-1 547 646	-3 794 255	12 193 816
Bogatynia	125 620 109	95 628 702	136 275 472	31 491 782	9 201 770	-10 655 364	35 647 596
Bolków	22 812 338	7 535 727	22 420 380	2 488 441	1 023 775	391 958	7 424 510

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (BIEŻĄCY)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Brzeg Dolny	41 439 766	29 045 717	42 892 491	5 908 983	2 530 389	-1 452 725	6 204 061
Bystrzyca Kłodzka	44 622 229	18 634 308	47 517 100	4 459 124	-473 961	-2 894 871	16 659 169
Chocianów	30 220 426	18 383 020	31 653 707	6 206 948	4 070 858	-1 433 281	16 134 174
Gluszyca	24 725 441	9 630 489	25 861 453	3 648 480	-2 707 449	-1 136 012	6 957 694
Góra	52 452 719	24 351 073	52 502 001	6 136 951	1 651 249	-49 282	10 510 000
Gryfów Śląski	21 686 242	9 398 586	23 548 975	5 388 113	1 484 695	-1 862 733	7 718 254
Jaworzyna Śląska	19 556 165	8 732 467	22 046 284	2 340 458	-1 380 231	-2 490 118	8 808 499
Jelcz-Laskowice	49 833 902	33 736 190	53 975 683	11 649 712	4 992 737	-4 141 781	10 629 611
Kąty Wrocławskie	54 728 753	40 486 205	67 101 542	24 028 110	10 607 525	-12 372 790	3 733 607
Łądek Zdrój	28 755 364	8 943 245	31 547 246	12 344 307	1 049 584	-2 791 882	11 347 838
Leśna	26 019 177	9 819 395	29 246 444	5 980 062	955 746	-3 227 268	7 867 454
Lubawka	23 292 112	8 348 112	29 850 939	7 596 517	273 100	-6 558 827	4 194 044
Lubomierz	17 432 727	4 067 339	18 145 522	2 482 629	575 051	-712 795	4 162 035
Lwówek Śląski	38 428 881	19 871 846	46 817 485	11 514 861	1 030 331	-8 388 604	12 411 358
Mieroszów	17 174 469	8 731 268	21 361 677	6 141 671	-445 541	-4 187 208	8 031 220
Międzybórz	12 998 527	5 499 564	13 274 216	1 529 182	509 985	-275 689	1 603 554
Międzylesie	18 626 131	6 900 815	18 923 513	2 182 645	1 452 026	-297 382	2 666 557
Milicz	53 996 429	24 492 989	57 438 112	6 526 782	1 807 670	-3 441 684	28 799 322
Mirsk	22 447 528	7 845 812	24 092 213	4 482 542	1 617 691	-1 644 685	3 890 331
Niemcza	18 340 224	8 108 190	19 351 022	4 454 154	-421 762	-1 010 799	2 160 000
Nowogrodziec	40 493 905	20 823 490	41 755 617	13 013 943	5 270 403	-1 261 713	8 557 620
Oborniki Śląskie	40 757 032	25 345 594	47 042 625	11 379 985	2 123 573	-6 285 593	12 787 939
Olszyna	17 639 922	5 428 569	18 057 396	3 672 335	420 893	-417 474	7 353 421
Pieńsk	18 921 364	7 877 410	19 399 137	1 340 778	210 688	-477 773	4 439 786
Polkowice	176 084 007	151 209 121	217 955 271	62 306 636	11 572 696	-41 871 264	47 177 994
Prochowice	18 344 143	9 460 494	18 393 509	2 458 399	1 988 014	-49 366	5 524 581
Prusice	25 029 507	10 526 038	24 871 094	8 132 267	5 281 887	158 413	6 944 642
Przemków	21 731 504	8 894 841	27 653 325	7 903 840	-489 820	-5 921 820	16 279 774
Radków	30 835 202	14 234 318	32 305 692	9 570 331	1 911 529	-1 470 489	9 806 029
Sobótka	31 677 366	19 056 004	35 025 747	9 832 502	1 352 219	-3 348 381	3 436 000
Stronie Śląskie	18 587 729	8 394 969	17 804 883	3 582 661	1 278 801	782 847	4 717 532
Strzegom	63 873 283	41 753 385	65 925 006	12 289 175	3 467 427	-2 051 724	21 502 399
Strzelin	54 729 424	34 419 951	61 443 824	14 117 581	4 183 567	-6 714 399	8 584 960
Syców	35 838 532	19 495 977	46 856 554	17 150 327	4 101 679	-11 018 022	14 185 292
Szczytna	14 794 641	6 627 871	16 945 511	3 308 017	-155 571	-2 150 870	6 844 948
Ścinawa	22 645 706	10 344 530	26 091 855	5 975 900	1 325 506	-3 446 150	10 154 351
Środa Śląska	52 611 985	32 425 172	54 151 509	13 363 459	4 775 789	-1 539 524	18 021 307
Świerzawa	23 463 213	11 323 231	18 091 052	2 294 767	2 175 904	5 372 160	7 507 985
Święta Katarzyna	47 781 257	35 630 705	52 908 751	13 998 830	4 402 938	-5 127 494	20 195 978
Trzebnica	56 772 082	33 630 740	68 689 109	27 946 528	5 010 319	-11 917 027	23 698 800
Twardogóra	40 199 273	29 147 207	39 001 912	15 195 582	6 298 941	1 197 361	11 156 488
Wąsosz	19 697 920	7 244 694	18 461 440	1 649 118	1 420 046	1 236 480	7 590 848
Węglińiec	20 186 886	7 417 810	21 181 852	3 304 992	1 001 326	-994 966	7 187 325
Wiązów	20 759 596	6 860 396	24 820 292	8 255 386	1 970 177	-4 060 696	9 530 790
Wleń	12 860 217	4 336 782	13 541 379	2 073 899	528 989	-681 163	201 084
Wołów	49 625 723	24 952 436	50 160 378	8 640 646	4 256 215	-534 655	26 464 830
Ząbkowice Śląskie	49 604 333	31 394 671	54 216 460	9 678 518	1 007 624	-4 612 126	11 428 293
Ziębice	37 551 082	15 270 688	38 702 086	4 138 794	735 816	-1 151 004	8 638 671
Złoty Stok	11 795 575	4 063 462	15 212 447	4 782 522	842 290	-3 416 872	2 477 762
Żarów	29 719 845	17 987 365	30 381 459	4 750 867	1 925 366	-661 614	15 319 413
Żmigród	36 299 131	14 203 529	39 027 215	7 809 073	625 930	-2 728 083	19 193 865

* Różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi.

Zestawienie 2.

**WYKONANIE BUDŻETÓW W JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO W ROKU 2009
— W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA (W ZŁ)**

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO OGÓLEM	4 161	3 605	556	2 297	4 738	3 427	1 311	-578
Dolnośląskie województwo samorządowe	523	318	205	190	553	281	272	-30
Powiaty ziemskie	823	771	52	239	900	765	135	-76
bolesławiecki	715	638	77	216	729	609	120	-14
dzierżonowski	795	757	38	239	784	696	88	11
głogowski	960	936	24	302	1 009	928	81	-49
górowski	1 101	869	231	165	1 094	831	263	7
jaworski	904	848	56	148	958	860	97	-53
jeleniogórski	917	903	14	267	941	939	2	-24
kamiennogórski	796	775	21	194	802	759	44	-7
klodzki	906	859	47	240	916	845	71	-10
legnicki	880	853	26	292	1 057	916	140	-177
lubański	816	791	25	147	969	932	38	-153
lubiński	870	819	51	315	1 032	883	149	-162
lwówecki	895	848	47	177	912	827	86	-18
milicki	1 110	964	145	295	1 307	949	358	-198
oleśnicki	888	784	104	236	1 017	774	243	-129
olawski	702	610	92	264	727	570	157	-25
polkowicki	714	675	40	311	809	670	139	-94
strzeliński	915	841	74	144	1 088	860	228	-173
średzki	621	544	78	195	810	602	207	-188
świdnicki	792	776	16	206	866	780	86	-74
trzebnicki	741	669	73	231	807	637	170	-65
wałbrzyski	704	670	34	212	707	654	54	-3
wołowski	930	856	74	172	969	859	110	-39
wrocławski	685	639	47	370	950	502	448	-265
ząbkowicki	1 027	977	50	259	1 156	969	187	-129
zgorzelecki	729	696	33	269	800	705	95	-71
złotoryjski	804	797	7	148	832	811	21	-29
Miasta na prawach powiatu	4 093	3 576	517	2 948	5 234	3 510	1 724	-1 141
Jelenia Góra	3 282	3 009	273	1 781	3 420	2 941	480	-138
Legnica	3 321	3 089	232	1 776	3 762	3 162	600	-440
Wrocław	4 330	3 733	597	3 298	5 721	3 644	2 077	-1 391
Gminy ogółem	2 632	2 399	233	1 532	2 866	2 235	631	-234
Gminy miejskie	2 461	2 246	215	1 602	2 701	2 183	518	-240
Bielawa	2 133	1 945	188	1 028	2 252	1 870	382	-119
Boguszów-Gorce	2 400	2 229	171	1 189	2 749	2 315	435	-349
Bolesławiec	2 756	2 278	479	1 922	3 257	2 092	1 165	-501
Chojnów	2 367	1 994	372	1 083	2 698	1 762	936	-332
Duszniki Zdrój	2 986	2 311	675	1 706	3 822	2 408	1 415	-836
Dzierżoniów	2 427	2 103	325	1 402	2 425	1 961	463	3
Głogów	2 757	2 502	255	2 006	3 115	2 233	881	-358
Jawor	2 186	2 028	158	1 256	2 404	1 991	414	-219
Jedlina Zdrój	2 900	2 073	827	1 610	2 951	2 144	808	-51
Kamienna Góra	2 104	1 935	169	1 171	2 541	2 164	377	-437
Karpacz	4 262	3 612	649	3 122	6 363	3 706	2 656	-2 101

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
Kłodzko	2 375	2 251	124	1 610	2 996	2 439	557	-621
Kowary	2 130	1 994	136	1 133	2 386	2 107	279	-255
Kudowa Zdrój	2 325	2 005	319	1 422	2 704	2 084	620	-379
Lubań	2 332	2 194	138	1 494	2 739	2 167	572	-408
Lubin	2 792	2 673	119	2 110	2 785	2 551	234	8
Nowa Ruda	2 062	1 909	153	1 158	2 147	1 818	330	-86
Oleśnica	2 255	2 150	105	1 525	2 492	1 741	751	-237
Olawa	2 326	2 122	204	1 674	2 470	1 959	511	-144
Piechowice	2 396	2 211	184	1 558	2 676	2 281	395	-280
Pieszycy	2 022	1 634	388	881	2 121	1 671	450	-99
Piława Góra	2 294	2 153	140	1 061	2 199	1 979	219	95
Polanica Zdrój	2 424	2 299	125	1 646	2 379	2 305	74	45
Szczawno Zdrój	3 128	2 735	393	2 563	3 947	3 285	663	-819
Szklarska Poręba	3 259	2 504	755	2 138	4 522	2 847	1 675	-1 263
Świdnica	2 066	1 946	120	1 378	2 364	1 946	418	-298
Świebodzice	2 425	2 171	253	1 624	2 532	1 988	544	-107
Świeradów Zdrój	3 939	3 134	804	2 219	4 383	3 322	1 061	-445
Wałbrzych	2 550	2 439	111	1 690	2 632	2 453	180	-83
Wojcieszów	2 563	2 250	313	1 052	2 800	2 028	772	-237
Zawidów	2 046	1 969	77	1 032	2 246	1 983	264	-201
Zgorzelec	2 185	1 974	211	1 478	2 250	1 929	321	-65
Złotoryja	2 619	2 138	482	1 564	3 078	2 268	810	-458
Gminy wiejskie	2 793	2 560	233	1 433	2 975	2 242	732	-181
Bolesławiec	2 128	2 086	43	1 305	2 238	1 500	738	-110
Borów	2 349	2 312	36	959	2 289	2 174	115	60
Chojnów	2 711	2 242	470	1 396	2 736	1 840	896	-25
Cieplowody	2 705	2 477	228	1 165	2 660	2 194	466	45
Cieszków	2 757	2 497	260	760	3 245	2 536	709	-488
Czarny Bór	2 914	2 772	142	1 586	2 916	2 585	331	-2
Czernica	2 939	2 572	367	1 887	2 928	2 313	615	11
Długoleś	3 056	2 839	217	1 979	3 700	1 961	1 740	-644
Dobromierz	2 455	2 271	183	1 091	3 121	2 089	1 032	-666
Dobroszyce	2 503	2 029	474	939	3 018	1 791	1 227	-515
Domaniów	2 395	2 237	159	920	2 749	2 224	525	-353
Dziadowa Kłoda	2 610	2 479	131	649	2 803	2 435	368	-193
Dzierżoniów	2 205	2 061	144	950	2 422	1 932	490	-217
Gaworzycy	2 737	2 449	289	708	2 886	2 228	658	-149
Głogów	2 710	2 665	46	1 711	2 668	2 323	345	42
Grębocice	6 877	6 835	42	5 529	4 434	3 021	1 414	2 443
Gromadka	2 654	2 481	173	1 198	2 782	2 470	312	-128
Janowice Wielkie	2 562	2 290	272	1 039	2 798	2 092	706	-237
Jemielno	2 968	2 735	233	733	3 108	2 719	389	-140
Jerzmanowa	4 595	4 338	257	3 339	4 935	3 516	1 419	-340
Jeżów Sudecki	2 502	2 027	476	1 475	2 487	2 155	332	15
Jordanów Śląski	2 986	2 463	523	1 225	4 009	1 873	2 136	-1 023
Kamieniec Ząbkowicki	2 460	2 321	139	1 140	2 576	2 397	179	-116
Kamienna Góra	2 628	2 455	173	1 145	2 724	2 106	618	-96
Kłodzko	2 909	2 670	239	1 000	3 006	2 584	422	-97
Kobierzyce	5 421	5 111	310	4 429	5 249	3 037	2 212	172
Kondratowice	2 267	2 236	31	1 055	2 606	2 326	280	-339
Kostomłoty	2 280	2 279	1	978	2 261	2 039	223	19
Kotla	2 753	2 471	281	1 110	3 216	2 304	912	-463
Krośnice	3 106	2 441	665	1 264	3 605	2 340	1 265	-499

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
Krotoszyce	2 802	2 510	292	1 370	2 930	2 548	382	-128
Kunice	3 067	2 875	192	1 861	3 271	2 379	892	-204
Legnickie Pole	3 239	2 610	629	1 633	3 749	2 634	1 114	-510
Lewin Klodzki	3 160	2 687	474	1 546	3 538	2 891	647	-378
Lubań	2 648	2 292	356	1 072	2 622	1 882	741	26
Lubin	3 176	3 117	58	2 565	3 705	2 810	895	-530
Łagiewniki	2 231	2 210	21	873	2 110	1 998	112	121
Malczyce	1 938	1 869	70	851	2 013	1 847	166	-75
Marcinowice	2 590	2 341	250	1 059	2 492	2 120	372	99
Marciszów	2 450	2 331	119	817	2 554	2 127	427	-104
Męcinka	3 353	2 645	707	1 573	4 315	2 124	2 191	-962
Mietków	2 477	2 421	56	1 445	2 299	2 210	89	178
Miękinia	2 508	2 263	245	1 384	2 981	1 965	1 016	-473
Miłkowice	2 330	2 136	194	985	2 726	2 172	553	-395
Mściwojów	2 488	2 213	274	1 087	2 931	2 264	666	-443
Mysłakowice	2 277	2 127	150	1 102	2 388	2 165	223	-111
Niechlów	2 474	2 333	141	744	2 891	2 323	568	-416
Nowa Ruda	2 207	2 090	117	907	2 406	2 146	260	-199
Oleśnica	2 228	2 114	113	1 031	2 554	2 000	554	-326
Oława	2 408	2 274	134	1 395	2 800	1 914	887	-392
Osiecznica	3 363	3 020	343	1 934	3 884	2 665	1 219	-520
Paszowice	2 452	2 204	247	969	2 463	2 125	337	-11
Pęcław	3 339	2 490	849	1 016	3 718	2 538	1 180	-379
Pielgrzymka	2 728	2 429	299	715	2 763	2 311	452	-35
Platerówka	2 378	2 293	85	1 186	2 471	2 075	395	-93
Podgórzyn	2 403	2 068	335	1 277	2 542	2 135	407	-139
Przeworno	2 391	2 335	56	682	2 367	2 123	243	24
Radwanice	3 615	2 983	631	1 931	4 360	2 273	2 087	-745
Rudna	5 116	4 723	393	3 774	5 173	3 535	1 638	-57
Ruja	2 764	2 466	298	946	2 938	2 277	661	-174
Siekierczyn	2 606	2 400	206	1 113	2 482	2 248	234	123
Stara Kamienica	2 378	2 192	186	857	2 500	2 112	388	-122
Stare Bogaczowice	2 625	2 273	352	1 070	2 506	1 930	576	119
Stoszowice	2 341	2 210	131	741	2 393	2 040	353	-53
Sulików	2 571	2 419	152	1 393	2 451	2 324	128	120
Świdnica	2 629	2 245	384	1 032	2 644	1 984	660	-15
Udanin	2 425	2 394	31	995	2 667	2 171	496	-242
Walim	3 012	2 431	582	1 279	3 095	2 376	719	-83
Warta Bolesławecka	2 933	2 613	320	1 666	2 903	2 167	735	31
Wądroże Wielkie	2 988	2 443	545	1 381	2 876	2 303	574	112
Wińsko	2 392	2 198	194	735	2 634	2 253	381	-242
Wisznia Mała	2 343	2 302	41	1 432	2 634	2 159	475	-291
Zagrodno	2 528	2 399	129	911	2 619	2 133	486	-91
Zawonia	2 614	2 398	216	1 018	2 904	2 177	727	-290
Zgorzelec	2 661	2 454	206	1 573	2 999	2 286	712	-338
Złotoryja	2 748	2 474	274	1 293	2 996	2 180	815	-248
Żórawina	2 315	2 202	112	1 381	2 552	2 247	305	-237
Żukowice	2 427	2 412	15	989	2 667	2 406	261	-240
Gminy miejsko-wiejskie	2 707	2 454	254	1 524	2 973	2 289	684	-266
Bardo	2 883	2 106	778	1 392	3 148	2 211	937	-265
Bierutów	2 274	2 153	121	924	2 648	2 305	343	-374
Bogatynia	5 043	4 576	467	3 839	5 470	4 206	1 264	-428
Bolków	2 078	1 909	169	686	2 042	1 815	227	36

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
Brzeg Dolny	2 560	2 441	119	1 794	2 650	2 285	365	-90
Bystrzyca Kłodzka	2 304	2 199	105	962	2 453	2 223	230	-149
Chocianów	2 364	2 309	55	1 438	2 477	1 991	486	-112
Gluszyca	2 701	2 131	570	1 052	2 825	2 427	399	-124
Góra	2 531	2 317	214	1 175	2 534	2 238	296	-2
Gryfów Śląski	2 163	1 960	204	938	2 349	1 812	538	-186
Jaworzyna Śląska	1 897	1 778	119	847	2 139	1 912	227	-242
Jelcz-Laskowice	2 269	2 154	114	1 536	2 457	1 927	530	-189
Kąty Wrocławskie	2 882	2 826	55	2 132	3 533	2 268	1 265	-651
Łądek Zdrój	3 357	2 364	993	1 044	3 683	2 242	1 441	-326
Leśna	2 458	2 288	170	927	2 762	2 198	565	-305
Lubawka	2 034	1 967	67	729	2 607	1 944	663	-573
Lubomierz	2 916	2 716	200	680	3 035	2 620	415	-119
Lwówek Śląski	2 146	2 029	117	1 110	2 614	1 971	643	-468
Mieroszów	2 279	1 961	319	1 159	2 835	2 020	815	-556
Międzybórz	2 568	2 421	147	1 086	2 622	2 320	302	-54
Międzylesie	2 520	2 461	59	934	2 560	2 265	295	-40
Milicz	2 227	2 174	53	1 010	2 368	2 099	269	-142
Mirsk	2 520	2 383	137	881	2 705	2 202	503	-185
Niemcza	3 116	2 460	657	1 378	3 288	2 531	757	-172
Nowogrodzic	2 722	2 286	436	1 400	2 806	1 932	875	-85
Oborniki Śląskie	2 212	2 051	161	1 376	2 553	1 936	618	-341
Olszyna	2 628	2 206	422	809	2 690	2 143	547	-62
Pieńsk	2 048	1 977	71	853	2 100	1 955	145	-52
Polkowice	6 748	6 409	340	5 795	8 353	5 965	2 388	-1 605
Prochowice	2 413	2 358	55	1 245	2 420	2 096	323	-6
Prusice	2 727	2 399	328	1 147	2 710	1 824	886	17
Przemków	2 490	2 206	283	1 019	3 168	2 263	905	-678
Radków	3 334	2 665	669	1 539	3 493	2 458	1 035	-159
Sobótka	2 538	2 180	358	1 527	2 807	2 019	788	-268
Stronie Śląskie	2 363	1 711	652	1 067	2 264	1 808	455	100
Strzegom	2 394	2 278	116	1 565	2 471	2 010	461	-77
Strzelin	2 535	2 221	314	1 594	2 846	2 192	654	-311
Syców	2 184	1 988	196	1 188	2 855	1 810	1 045	-671
Szczytna	2 026	1 748	278	907	2 320	1 867	453	-294
Ścinawa	2 168	2 043	126	990	2 498	1 926	572	-330
Środa Śląska	2 730	2 667	62	1 682	2 809	2 116	693	-80
Świerzawa	3 044	2 130	915	1 469	2 347	2 050	298	697
Święta Katarzyna	3 210	2 841	369	2 394	3 555	2 614	940	-344
Trzebnica	2 548	2 054	495	1 509	3 083	1 829	1 254	-535
Twardogóra	3 104	2 324	779	2 250	3 011	1 838	1 173	92
Wąsosz	2 656	2 459	198	977	2 490	2 267	222	167
Węglińiec	2 337	2 185	151	859	2 452	2 069	383	-115
Wiązów	2 793	2 493	299	923	3 339	2 228	1 110	-546
Wleń	2 830	2 640	190	954	2 980	2 524	456	-150
Wołów	2 201	2 030	171	1 107	2 225	1 841	383	-24
Ząbkowice Śląskie	2 154	1 977	176	1 363	2 354	1 934	420	-200
Ziębice	2 070	1 946	124	842	2 134	1 905	228	-63
Złoty Stok	2 512	2 400	111	865	3 239	2 221	1 018	-728
Żarów	2 401	2 226	175	1 453	2 454	2 070	384	-53
Żmigród	2 414	2 118	296	945	2 595	2 076	519	-181

Zestawienie 3.

**WSKAŹNIKI I RELACJE W BUDŻETACH JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
W ROKU 2009 (W %)**

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art.169 u.f.p.)		łącznej kwoty długu (art. 170 u.f.p.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO OGÓŁEM	55,2	27,7	-13,9	4,3	5,3	5,0	35,7	32,5
Dolnośląskie województwo samorządowe	36,3	49,1	-5,8	7,1	0,9	0,4	6,6	6,6
Powiaty ziemskie	29,1	15,0	-9,3	0,8	5,8	5,7	31,9	31,4
bolesławiecki	30,3	16,4	-2,0	4,0	3,1	3,1	8,4	8,4
dzierżoniowski	30,0	11,2	1,4	7,6	4,2	4,2	17,3	17,3
głogowski	31,5	8,0	-5,1	0,8	8,1	8,1	25,2	25,2
górowski	15,0	24,1	0,6	3,5	8,4	8,4	22,2	22,2
jaworski	16,4	10,2	-5,9	-1,3	5,3	5,3	35,2	35,2
jeleniogórski	29,1	0,2	-2,6	-3,9	8,3	6,7	47,5	47,5
kamiennogórski	24,3	5,4	-0,9	2,0	5,2	5,2	31,2	31,2
klodzki	26,5	7,7	-1,1	1,5	7,8	7,8	42,6	42,6
legnicki	33,2	13,3	-20,1	-7,2	5,0	5,0	40,2	39,8
lubański	18,0	3,9	-18,8	-17,2	6,6	6,6	45,4	45,4
lubiński	36,2	14,5	-18,6	-7,4	7,0	7,0	29,4	29,4
lwówecki	19,8	9,4	-2,0	2,4	5,7	5,7	38,1	38,1
milicki	26,6	27,4	-17,8	1,4	2,0	2,0	30,2	30,2
oleśnicki	26,5	23,9	-14,6	1,1	4,3	4,3	44,3	44,3
oławski	37,6	21,5	-3,5	5,6	0,9	0,9	11,7	11,7
polkowicki	43,5	17,2	-13,2	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
strzeliński	15,7	21,0	-18,9	-2,1	5,4	5,4	36,8	33,4
średzki	31,4	25,6	-30,3	-9,4	6,9	6,9	34,4	26,4
świdnicki	26,0	9,9	-9,4	-0,5	7,9	7,9	36,0	36,0
trzebnicki	31,2	21,1	-8,8	4,3	0,4	0,4	10,8	10,8
wałbrzyski	30,1	7,6	-0,4	2,4	10,7	10,7	33,4	33,4
wołowski	18,4	11,4	-4,2	-0,3	7,7	7,7	31,1	31,1
wrocławski	54,0	47,1	-38,6	19,9	2,4	2,4	45,1	45,1
ząbkowicki	25,2	16,1	-12,5	0,8	4,7	4,7	46,3	39,0
zgorzelecki	36,9	11,9	-9,7	-1,2	3,4	3,4	13,7	13,7
zlotoryjski	18,4	2,6	-3,6	-1,7	9,3	9,3	55,1	55,1
Miasta na prawach powiatu	72,0	32,9	-27,9	1,6	6,7	6,4	61,0	51,9
Jelenia Góra	54,3	14,0	-4,2	2,1	5,9	4,4	40,1	16,6
Legnica	53,5	15,9	-13,3	-2,2	3,3	3,3	31,6	31,6
Wrocław	76,2	36,3	-32,1	2,0	7,2	7,1	66,9	58,0
Gminy ogółem	58,2	22,0	-8,9	6,2	5,5	5,2	29,3	27,9
Gminy miejskie	65,1	19,2	-9,8	2,6	6,4	6,1	31,7	30,4
Bielawa	48,2	17,0	-5,6	3,5	5,4	5,4	28,9	28,9
Boguszków-Gorce	49,5	15,8	-14,5	-3,6	0,2	0,2	9,1	4,8
Bolesławiec	69,7	35,8	-18,2	6,7	7,5	6,3	42,7	30,9
Chojnów	45,7	34,7	-14,0	9,8	0,7	0,7	14,0	14,0
Duszniki Zdrój	57,1	37,0	-28,0	-3,2	6,9	6,9	45,0	45,0
Dzierżoniów	57,8	19,1	0,1	5,8	8,3	8,3	40,6	40,6
Głogów	72,8	28,3	-13,0	9,7	5,7	5,7	26,5	26,5
Jawor	57,5	17,2	-10,0	1,7	5,6	5,6	30,4	30,4
Jedlina Zdrój	55,5	27,4	-1,8	-2,4	14,5	5,2	43,3	43,3
Kamienna Góra	55,7	14,8	-20,7	-10,9	3,8	3,8	39,4	39,4
Karpacz	73,3	41,7	-49,3	-2,2	4,5	3,0	52,5	42,2

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art.169 u.f.p.)		łącznej kwoty długu (art. 170 u.f.p.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
Kłodzko	67,8	18,6	-26,2	-7,9	6,8	6,8	48,1	48,1
Kowary	53,2	11,7	-12,0	-5,3	0,0	0,0	6,5	6,5
Kudowa Zdrój	61,2	22,9	-16,3	-3,4	8,2	8,2	34,7	22,0
Lubań	64,1	20,9	-17,5	1,2	7,8	7,8	46,6	46,6
Lubin	75,6	8,4	0,3	4,4	4,0	4,0	17,2	17,2
Nowa Ruda	56,2	15,3	-4,2	4,4	11,8	5,6	52,3	46,5
Oleśnica	67,6	30,1	-10,5	18,1	0,2	0,2	0,5	0,0
Olawa	72,0	20,7	-6,2	7,0	5,8	5,8	31,4	31,4
Piechowice	65,0	14,8	-11,7	-2,9	8,6	8,6	27,0	27,0
Pieszycy	43,6	21,2	-4,9	-1,8	9,2	9,2	34,3	34,3
Piława Góra	46,3	10,0	4,1	7,6	4,7	4,7	22,0	22,0
Polanica Zdrój	67,9	3,1	1,9	-0,3	5,4	5,4	22,1	22,1
Szczawno Zdrój	81,9	16,8	-26,2	-17,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Szklarska Poręba	65,6	37,0	-38,8	-10,5	2,8	2,8	32,9	32,9
Świdnica	66,7	17,7	-14,4	0,0	5,1	5,1	33,7	33,7
Świebodzice	67,0	21,5	-4,4	7,6	8,2	8,2	20,4	20,4
Świeradów Zdrój	56,3	24,2	-11,3	-4,8	7,3	5,1	51,9	35,1
Wałbrzych	66,3	6,8	-3,2	-0,5	10,1	10,1	44,0	44,0
Wojcieszów	41,0	27,6	-9,2	8,7	2,2	2,2	13,5	12,0
Zawidów	50,4	11,7	-9,8	-0,7	8,3	8,3	42,0	38,4
Zgorzelec	67,6	14,3	-3,0	2,1	11,6	11,2	27,1	27,1
Złotoryja	59,7	26,3	-17,5	-5,0	6,1	6,1	42,4	42,4
Gminy wiejskie	51,3	24,6	-6,5	11,4	4,1	3,9	23,4	22,5
Bolesławiec	61,3	33,0	-5,2	27,5	0,9	0,9	10,4	10,4
Borów	40,8	5,0	2,5	5,9	2,2	2,2	2,1	2,1
Chojnów	51,5	32,7	-0,9	14,8	4,2	3,8	27,7	27,7
Cieplowody	43,1	17,5	1,7	10,5	4,8	4,8	4,8	4,8
Cieszków	27,6	21,8	-17,7	-1,4	3,9	2,6	40,3	38,2
Czarny Bór	54,4	11,3	-0,1	6,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Czernica	64,2	21,0	0,4	8,8	5,1	5,1	15,8	15,8
Długoleśka	64,7	47,0	-21,1	28,7	2,0	2,0	24,2	24,2
Dobromierz	44,4	33,1	-27,1	7,4	1,2	1,2	23,4	23,4
Dobroszyce	37,5	40,7	-20,6	9,5	2,9	2,9	26,1	26,1
Domaniów	38,4	19,1	-14,8	0,5	5,2	5,2	30,6	30,6
Dziadowa Kłoda	24,9	13,1	-7,4	1,7	6,2	6,2	33,1	33,1
Dzierżoniów	43,1	20,2	-9,8	5,8	6,8	6,8	40,4	40,4
Gaworzycy	25,9	22,8	-5,4	8,1	5,1	5,1	33,8	33,8
Głogów	63,1	12,9	1,6	12,6	4,6	4,6	20,7	20,7
Grębocice	80,4	31,9	35,5	55,5	0,3	0,3	0,1	0,1
Gromadka	45,1	11,2	-4,8	0,4	3,8	3,8	14,9	0,0
Janowice Wielkie	40,5	25,2	-9,2	7,7	11,9	11,9	33,4	33,4
Jemielno	24,7	12,5	-4,7	0,5	4,6	4,6	31,7	30,7
Jerzmanowa	72,7	28,8	-7,4	17,9	10,7	10,7	42,2	42,2
Jeżów Sudecki	58,9	13,4	0,6	-5,1	4,2	4,2	14,2	14,2
Jordanów Śląski	41,0	53,3	-34,3	19,7	0,6	0,6	28,8	28,8
Kamieniec Ząbkowicki	46,3	7,0	-4,7	-3,1	0,9	0,9	2,9	2,9
Kamienna Góra	43,6	22,7	-3,6	13,3	2,2	2,2	9,5	9,5
Kłodzko	34,4	14,0	-3,3	3,0	7,3	7,3	22,8	22,8
Kobierzyce	81,7	42,1	3,2	38,3	2,1	2,1	11,0	11,0
Kondratowice	46,5	10,7	-14,9	-4,0	0,3	0,3	0,3	0,3
Kostomłoty	42,9	9,8	0,8	10,5	6,2	6,2	17,2	17,2
Kotla	40,3	28,4	-16,8	6,1	5,2	5,2	28,9	28,6
Krośnice	40,7	35,1	-16,1	3,2	15,9	6,8	83,6	57,6

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art.169 u.f.p.)		łącznej kwoty długu (art. 170 u.f.p.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
Krotoszyce	48,9	13,0	-4,6	-1,4	2,8	2,8	16,1	16,1
Kunice	60,7	27,3	-6,7	16,2	6,0	6,0	16,6	16,6
Legnickie Pole	50,4	29,7	-15,7	-0,8	6,1	6,1	36,9	36,9
Lewin Kłodzki	48,9	18,3	-12,0	-6,5	7,2	7,2	36,9	36,9
Lubań	40,5	28,2	1,0	15,5	1,1	1,1	9,8	9,8
Lubin	80,8	24,2	-16,7	9,7	1,5	1,5	12,2	12,2
Łagiewniki	39,1	5,3	5,4	9,5	1,7	1,7	3,1	3,1
Malczyce	43,9	8,2	-3,9	1,1	1,3	1,3	24,3	24,3
Marcinowice	40,9	14,9	3,8	8,5	2,6	2,6	18,1	18,1
Marciszów	33,4	16,7	-4,2	8,3	6,4	6,4	28,5	28,5
Męcinka	46,9	50,8	-28,7	15,6	5,2	5,2	48,1	48,1
Mietków	58,3	3,9	7,2	8,5	2,3	2,3	5,2	5,2
Miękinia	55,2	34,1	-18,9	11,9	1,2	1,2	17,5	17,5
Milkowice	42,3	20,3	-17,0	-1,5	7,4	7,4	35,1	35,1
Mściwojów	43,7	22,7	-17,8	-2,1	5,7	5,7	73,1	52,1
Mysłakowice	48,4	9,3	-4,9	-1,7	2,8	2,8	15,6	14,0
Niechlów	30,1	19,6	-16,8	0,4	0,1	0,1	7,5	7,5
Nowa Ruda	41,1	10,8	-9,0	-2,6	9,7	9,2	42,9	38,9
Oleśnica	46,3	21,7	-14,6	5,1	2,4	2,4	34,1	34,1
Olawa	57,9	31,7	-16,3	15,0	7,4	7,4	60,1	60,1
Osiecznica	57,5	31,4	-15,5	10,6	2,6	2,6	24,2	24,2
Paszowice	39,5	13,7	-0,5	3,2	3,7	3,7	18,7	18,7
Pęcław	30,4	31,7	-11,3	-1,4	7,0	7,0	44,5	44,5
Pielgrzymka	26,2	16,4	-1,3	4,3	5,1	5,1	25,4	25,4
Platerówka	49,9	16,0	-3,9	9,1	0,2	0,2	6,2	6,2
Podgórzyn	53,1	16,0	-5,8	-2,8	7,1	5,8	32,1	26,8
Przeworno	28,5	10,3	1,0	8,9	2,3	2,3	4,3	4,3
Radwanice	53,4	47,9	-20,6	19,7	9,5	9,5	46,3	46,3
Rudna	73,8	31,7	-1,1	23,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Ruja	34,2	22,5	-6,3	6,8	1,4	1,4	5,6	5,6
Siekierczyn	42,7	9,4	4,7	5,8	4,3	4,3	15,5	15,5
Stara Kamienica	36,0	15,5	-5,1	3,3	4,8	4,7	27,0	26,7
Stare Bogaczowice	40,8	23,0	4,5	13,1	1,2	1,2	8,3	8,3
Stoszowice	31,7	14,8	-2,2	7,3	9,2	9,2	29,8	29,8
Sulików	54,2	5,2	4,7	3,7	7,5	7,5	32,1	32,1
Świdnica	39,2	25,0	-0,6	9,9	10,4	10,0	41,3	40,6
Udanin	41,0	18,6	-10,0	9,2	4,8	4,8	28,9	28,9
Walim	42,4	23,2	-2,8	1,8	4,7	4,7	30,5	30,5
Warta Bolesławecka	56,8	25,3	1,0	15,2	0,4	0,4	0,1	0,1
Wądroże Wielkie	46,2	19,9	3,7	4,7	5,6	5,6	22,9	22,9
Wińsko	30,7	14,5	-10,1	-2,3	2,2	2,2	19,6	19,6
Wisznia Mała	61,1	18,0	-12,4	6,1	2,8	2,8	24,5	24,5
Zagrodno	36,0	18,6	-3,6	10,5	1,3	1,3	2,9	2,6
Zawonia	38,9	25,0	-11,1	8,5	1,2	1,2	2,3	2,3
Zgorzelec	59,1	23,8	-12,7	6,3	4,5	4,5	41,1	41,1
Złotoryja	47,0	27,2	-9,0	10,7	3,5	3,5	28,1	28,1
Żórawina	59,7	11,9	-10,2	-1,9	4,2	4,2	43,4	43,4
Żukowice	40,7	9,8	-9,9	0,2	6,9	6,9	30,1	30,1
Gminy miejsko-wiejskie	56,3	23,0	-9,8	6,1	5,7	5,3	31,3	29,6
Bardo	48,3	29,8	-9,2	-3,7	0,9	0,9	10,6	0,5
Bierutów	40,6	12,9	-16,5	-6,7	11,0	11,0	52,9	52,9
Bogatynia	76,1	23,1	-8,5	7,3	3,6	3,6	28,4	28,4
Bolków	33,0	11,1	1,7	4,5	4,8	4,8	32,5	32,5

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art.169 u.f.p.)		łącznej kwoty długu (art. 170 u.f.p.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
Brzeg Dolny	70,1	13,8	-3,5	6,1	6,6	6,4	15,0	14,8
Bystrzyca Kłodzka	41,8	9,4	-6,5	-1,1	7,8	7,8	37,3	37,3
Chocianów	60,8	19,6	-4,7	13,5	10,4	7,1	53,4	53,4
Gluszyca	38,9	14,1	-4,6	-11,0	7,6	7,6	28,1	28,1
Góra	46,4	11,7	-0,1	3,1	8,0	8,0	20,0	20,0
Gryfów Śląski	43,3	22,9	-8,6	6,8	5,1	4,7	35,6	34,0
Jaworzyna Śląska	44,7	10,6	-12,7	-7,1	6,3	6,3	45,0	45,0
Jelcz-Laskowice	67,7	21,6	-8,3	10,0	6,3	6,3	21,3	21,3
Kąty Wrocławskie	74,0	35,8	-22,6	19,4	3,7	0,9	6,8	6,8
Łądek Zdrój	31,1	39,1	-9,7	3,7	13,0	7,2	39,5	37,2
Leśna	37,7	20,4	-12,4	3,7	7,1	7,1	30,2	30,2
Lubawka	35,8	25,4	-28,2	1,2	1,2	1,2	18,0	3,4
Lubomierz	23,3	13,7	-4,1	3,3	4,1	4,1	23,9	23,9
Lwówek Śląski	51,7	24,6	-21,8	2,7	3,9	3,9	32,3	32,3
Mieroszów	50,8	28,8	-24,4	-2,6	5,6	5,6	46,8	46,8
Międzybórz	42,3	11,5	-2,1	3,9	1,7	1,7	12,3	12,3
Międzylesie	37,0	11,5	-1,6	7,8	8,6	1,9	14,3	5,2
Milicz	45,4	11,4	-6,4	3,3	5,1	5,1	53,3	53,3
Mirsk	35,0	18,6	-7,3	7,2	3,3	3,3	17,3	13,2
Niemcza	44,2	23,0	-5,5	-2,3	1,1	1,1	11,8	0,0
Nowogrodzic	51,4	31,2	-3,1	13,0	5,2	5,2	21,1	21,1
Oborniki Śląskie	62,2	24,2	-15,4	5,2	5,7	5,7	31,4	31,4
Olszyna	30,8	20,3	-2,4	2,4	6,5	6,5	41,7	41,7
Pieńsk	41,6	6,9	-2,5	1,1	4,5	3,7	23,5	20,8
Polkowice	85,9	28,6	-23,8	6,6	4,4	4,4	26,8	26,8
Prochowice	51,6	13,4	-0,3	10,8	10,3	10,3	30,1	30,1
Prusice	42,1	32,7	0,6	21,1	6,3	6,3	27,7	27,7
Przemków	40,9	28,6	-27,2	-2,3	9,1	9,1	74,9	68,2
Radków	46,2	29,6	-4,8	6,2	5,1	4,8	31,8	16,6
Sobótka	60,2	28,1	-10,6	6,4	1,2	1,2	10,8	10,8
Stronie Śląskie	45,2	20,1	4,2	-4,1	8,5	8,5	25,4	25,4
Strzegom	65,4	18,6	-3,2	11,2	4,6	4,6	33,7	33,7
Strzelin	62,9	23,0	-12,3	1,2	4,0	4,0	15,7	15,7
Syców	54,4	36,6	-30,7	8,1	7,4	6,4	39,6	38,6
Szczytna	44,8	19,5	-14,5	-5,9	9,5	9,5	46,3	-36,2
Ścinawa	45,7	22,9	-15,2	5,4	10,4	10,4	44,8	44,8
Środa Śląska	61,6	24,7	-2,9	20,2	4,8	4,8	34,3	34,3
Świerzawa	48,3	12,7	22,9	2,6	12,2	12,2	32,0	32,0
Święta Katarzyna	74,6	26,5	-10,7	7,1	5,8	3,7	42,3	42,1
Trzebnica	59,2	40,7	-21,0	8,8	5,8	3,1	41,7	41,7
Twardogóra	72,5	39,0	3,0	15,7	4,0	4,0	27,8	27,8
Wąsosz	36,8	8,9	6,3	7,2	5,0	5,0	38,5	38,5
Węglińiec	36,7	15,6	-4,9	5,0	5,3	4,6	35,6	29,8
Wiązów	33,0	33,3	-19,6	9,5	4,2	4,2	45,9	45,9
Wleń	33,7	15,3	-5,3	4,1	0,0	0,0	1,6	1,6
Wołów	50,3	17,2	-1,1	8,6	10,3	10,3	53,3	53,3
Ząbkowice Śląskie	63,3	17,9	-9,3	2,0	3,2	3,2	23,0	23,0
Ziębice	40,7	10,7	-3,1	2,0	4,7	4,7	23,0	23,0
Złoty Stok	34,4	31,4	-29,0	7,1	1,2	1,2	21,0	10,8
Żarów	60,5	15,6	-2,2	6,5	11,2	11,2	51,5	51,5
Żmigród	39,1	20,0	-7,5	1,7	7,8	7,8	52,9	52,9

Analizę sporządziły:
Magdalena Głowacz (cz. 1, 6, 7, 11 oraz tabele, zestawienia i mapa)
Marta Górka (cz. 5)
Joanna Sekula (cz. 2, 3)
Ewa Zarzecka (cz. 4, 8, 9, 10)